

Undersøgelser angaaende inoculation af vaccine- og chankermaterie, for at constatere immunitetsforholdene og deres consequenter / ved F.C. Faye.

Contributors

Faye, F. C. 1806-1890.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Christiania : Trykt i Carl C. Werner, 1857.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/t742erw7>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Undersøgelser

angaaende

Inoculation

af

Vaccine- og Chankermaterie,

for at constatere Immunitetsforholdene og
deres Conseqventser.

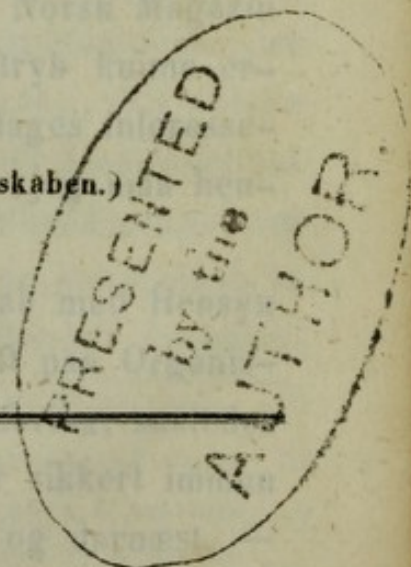
Ved

Dr. F. C. Faye,

Professor i Accouchement, Fruentimmer- og Børnesygdomme ved
Universitetet; Overlæge ved Fødselsstiftelsen og Børnehospitalet
i Christiania.

(Copie af Norsk Magazin for Lægevidenskab.)

Christiania.

Trykt i Carl C. Werner & Comp.s Bogtrykkeri.

Juni 1857.

4
Indersættelse

Indersættelse

Inoculation

af

Vaccine- og Chankermaterie,

for at constatere immunitetsforholdene og

deres Consepter.

af

Dr. F. C. Faye,

Professor i Accouchement, Puericulture og Børnesygdomme ved
Universitetet, Overlæge ved Fødselsklinikken og Børnehospitalet
i Christiania.

RECEIVED
JUN 12 1857
LIBRARY
OF THE
NEW YORK
ACADEMY OF MEDICINE

Christiania.

Trykt i Carl E. Witten & Sønnes Bogtrykkeri.

Juni 1857.

Den nærmeste Anledning til at jeg har fundet det saavel for Sagen som for min egen Overbeviisnings Skyld nødvendigt at indgaae paa en nøiere Undersøgelse, og tillige anstille nogle experimentelle Forsøg med Inoculation af Vaccinematerie og af Chankermaterie til Sammenligning af den respective Immunitet, som herved formeentlig kan opnaaes, har en af mig foranlediget Discussion i det Norske medicinske Selskab om Syphilisationen givet. Under denne Forhandling, der nu vil findes gjengivet i Norsk Magazin for Lægevidenskaben og desuden vil i Aftryk kunne erholdes og blive tilstillet dem, der maae antages interesse-rede i denne Meningsudvexling, til hvilken jeg maa hen-vise, ere Yltringer fremkomne, som:

1) Gjør det tvivlsomt, om vor Kundskab med Hensyn til Vaccineindpodningens omstemmende Kraft paa Organismen er paalidelig og vel begrundet ved Erfaring, saaledes at den, som principal Betingelse, først gjør sikkert immun for sig selv, om end for en ubestemt Tid, og dernæst, — ifølge et formeentlig Slægtskab med Variolastoffets Virkninger — ogsaa for sidstnævnte Sygdoms Indvirkning.

2) Vise Meningsforskjel, om det i Chankersaar udviklede Virus efter et større eller mindre Antal Inoculationer medfører en virkelig Immunitet, i Lighed med hvad der formeentlig finder Sted ved Vaccina og Variola, samt hvilken Betydning Materiens Intensitet i Forbindelse med Hudens eller Organismens Modtagelighed herved maa tillægges. Det er klart nok, at Lösningen af disse Qvæstioner altid vil være af Vigtighed, fordi de physiologiske ikke mindre end de practiske Anskuelser uden denne savne en solid Grundvold, og Conseqventserne i flere Henseender blive mindre sikre saavel for Lægen, som Almeenheden, saafremt de gribe ind i de almindelige Samfundsinteresser. Det af mig under Forhandlingerne antydede Forsæt: selvstændig at undersøge disse Forholde, begyndte jeg strax at udføre, og Resultatet tillader jeg mig herved at fremlægge til collegial Bedømmelse og nærmere Prøvelse saavel i Ind- som Udlandet.

Vaccination.

Under dette Navn kjende vi nu i over et halvt Seculum den af Dr. *Jenner**) som prophylactisk Middel med Variolafeberen indførte Inoculation af Vaccinematerien, og man skulde troe, at Erfaringen, støttet saavel til den daglige Iagttagelse af Forholdene som til en mere directe Experimentation, havde havt Tid til at grundlægge en Anskuelse af dens Værd og Virksomhed, som kunde fortjene at indlemmes i Videnskaben som en Naturlov. At vi imidlertid

*) At Vaccinens beskyttende Virkning mod Variola var kjendt for et heelt Seculum siden, vide vi af de engelske Læger *Fewters* og *Suttous* Forsøg med Inoculation af Variola paa Melkepiger, og maaskee er den første Vaccination udført i Holsteen; men *Jenner* tilkommer dog Æren for den kunstige Vaccineindpodnings methodiske Indførelse.

endnu ikke ere naaede frem til dette Standpunkt, viser os den Meningsforskjel, der ligetil den nærværende Tid finder Sted, saavel om den Tid, inden hvilken den gjør Organismen umodtagelig for en ny Inoculation, som i det Hele om dens Hensigtsmæssighed og sande Nytte som et prophylaktisk Middel mod Variolasygdommen. Om dette sidste Punkt have de skandinaviske Lande tidligt tilegnet sig en saa fast Overbeviisning, at den endog har faaet sit Udtryk i en herhen sigtende Tvangslovgivning, medens man i flere andre Lande, — og underlig nok iblandt disse i England, Opfinderens Födeland, — först i den senere Tid har gjort Vaccination til Lovgjenstand, skjönt man der endnu ikke er paa det Rene med Hensyn til dens Virkninger, hvorom den engelske Regjerings Henvendelse til andre Landes Medicinalstyrelser vidner. I enkelte Jordegne, saa fortælles der, skulle endog klimatiske Forholde t. Ex. i Ostindien gjøre dens Indförelse utilraadelig eller uvirksom, og det er i denne Henseende nödvendigt at bemærke, at Inoculation af selve Variolamaterien har paa en langt bedre Maade, ifölge moden Erfaring og statistiske Data fra store Epidemier, betrygget mod Sygdommens Udbrud i Organismen, end Vaccination nogensinde har formaaet, omendskjönt den ved Inoculation af Variola fremförte Sygdom i det Hele har været langt mildere, end hvor Blodgjæringen og Exanthemet spontant optræde hos de for samme særligt disponerede Individuer. Ved at indgaae paa en Bedömmelse af Vaccinationens absolute og relative Forhold skulle vi ogsaa erindre den nu utvivlsomme Kjendsgjerning, at Variolaprocessen, skjönt spontant gennemgaaet, ikke er absolut beskyttende mod et nyt Anfald, hvorvel dette yderst sjelden indtræffer og maaskee aldrig uden ved en epidemisk og infectiös Indflydelse, hvorved Indaandingen af et

miasmatiske Stof kommer i Betragtning. Idetmindste veed jeg ikke, om Variola igjen have kunnet fremføres ved Inoculation hos Personer, der have gennemgaaet den naturlige Febersygdom, skjønt det fremgaaer af *Schönleins* gjorte Forsøg med Varioloidmaterie, at enkelte locale Udbrud kunne finde Sted.

Er der nogen paatagelig Liighed mellem Vaccina og Variola, naar man betragter disse 2de Exanthemer fra et generelt-pathologisk Standpunkt? eller vise de i deres Maade at optræde paa saamegen Overeensstemmelse, at man med nogen Grund skulde være tilbøielig til at ansee dem for nærbeslægtede Former, da der ikke kan være Tale om nogen fuldkommen Identitet? Det første Spørgsmaal maa man i dets Almindelighed og fra en stræng Pathologies Synspunkt være tilbøielig til at besvare benægtende, og det er ogsaa ved den tilfældige Iagttagelse, at Variolainoculation, som siden 1721 var i stærkt Brug i England*), ikke slog an hos flere Mælkpiger, at Dr. *Jenner* greb Ideen til sine første Forsøg med at inoculere Vaccinematerie. Vaccinen er ifølge sin Udvikling en Dyraffection**), der som saadan aldrig viser sig spontant hos Mennesket, men maa forplantes til dette enten ved gjentagen Berørelse og Gnidning af Koens Yver eller ved en mere directe Indbringelse i Hudens Kapillairsystem. Om en Overførelse i Organismen ved et flygtigt Contagium gennem Lungerne er her ikke Tanke, og derfor kan der heller ikke blive

*) I Indien, Persien, Circassien og flere Lande var Inoculationen godt kjendt og blev ved *Lady Montague* indført til England, hvor Dr. *Jenner* endnu i 1789 inoculerede sin Søn. 1796 vaccinerede han første Gang, og Contraprøve med Inoculation, der ikke virkede, skeete snart efter.

**) I den seneste Tid er der ved nogle Iagttagelser og Forsøg i Frankrig igjen opstaaet Spørgsmaal, om ikke et Exanthem, liig Vaccinen, ogsaa kan forplantes fra en egen Huderuption hos Hesten, hvilket allerede tidligere har været iagttaget.

Tale om nogen Vaccineepidemie*). Med Variola er Forholdet i den Henseende heel forskjelligt, saasom dennes Contagium i Lighed med 2de andre acute og exanthematiske Febre nemlig Scarlatina og Morbilli med Lethed forplantes paa denne Maade og viser sin Virkning som en fuldstændig Febergjæring, en Blodzymose, hvis ydre Udtryk, Localisation, eller Elimination Variolapustelen er. — Fuldstændigheden af den spontant gennemgaaede Variolasygdom gjør det ogsaa let forklarligt, at den kunstige ydre Inoculation af Giftet i mindre disponerede Organismer ikke har viist sig saa betryggende under Variolaepidemier, som Tilfældet har været for de Individens Vedkommende, som have undergaaet den naturlige Feber; og af den saaledes med Sikkerhed vundne Erfaring bliver det end mere forklarligt, at Vaccinationen ikke har været istand til at opfylde de sanginiske Forventninger, men en Tid lang og fornemmelig fra enkelte Kanter stillede til den. Det var en overilet god Tro, som maaskee ikke Opfinderen Dr. Jenner bær Skylden for; thi ifølge de Oplysninger, Enkelte have givet om hans Mening, gik han ikke saa langt, som mange ivrige og velmenede Efterfølgere have gjort og vistnok til Skade for en rolig Undersøgelse og derpaa grundede practiske og legislative Forholdsregler.

Med Hensyn til det andet Spørgsmaal, om Vaccina og

*) At det ved Forsøg af flere Mænd (*Thiele, Ceely, Gessner, Bousquet, Jvanovics* o. s. v.) skal være tilstrækkeligt godtgjort, at Kokopper, Faarekopper og Menneskekopper ere udsprungne af det samme Urcontagium, sees angivet af det k. k. Lægeselskab i Wien i en Betænkning til den engelske Regjering (*Zeitschr. der k. k. Gesellsch. f. Aerzte* Nr. 2 og 3 1857, gjengivet i *Ugeskr. f. Læger* 16de Mai 1857). Om det saa virkelig forholder sig, da har visselig Urcontagiet i sin Afledning og Bearbejdelse i Menneskeorganismen undergaaet en betydelig og constant Modification med Hensyn til Forplantelse og Intensitet.

Variola i deres Maade at fremtræde paa vise nogen paa-faldende Liighed, da maa vistnok dette til en vis Grad be-svares bekræftende, forsaavidt begge Exanthemer vise sig i deres Udvikling som en pustulös eller sero-pustulös Celle-Blære, omgivet af en mere og mindre betændt og haard Infectionsring, og med et contagiöst Indhold, der lader sig inoculere til Frembringelse af et lignende Exanthem. Men Liigheden vil ogsaa hermed for største Delen ophøre, hvilket ikke mindst gjælder om den ledsagende Febers Be-skaffenhed, da denne for Variolasygdommens Vedkommende baade er heftigere og mere vil bære Præget af en her-skende epidemisk Constitution, end nogensinde vil være Tilfældet med Vaccine, selv om Indpodningen blev gjort grundigere, end det sædvanlig skeer. At individuelle Eien-dommeligheder gjøre sig gjældende under begge Exanthemer, er naturligt, og dette sees saavel ved Vaccinationen, hvor Organismen er mindre sund og har Trang til en Eli-mination, som under og efter en Variolafeber, skjönt Syg-domsprocessen her er fuldstændigere, hvilket ogsaa kan siges om den ydre Localisation efter en kunstig Inocula-tion, fordi den ikke indskrænker sig til de indpodede Ste-der. I sjældne Tilfælde har man ogsaa under en ledsagende Vaccinefeber*) mærket Udbrud af de saakaldte Vaccinæ secundariæ og dette viser formeentlig, at Virkningen har været mere stærk og varig.

Det maa nu imidlertid for en generel-pathologisk Be-tragtning være som det kan med Granskningen af Vaccinatio-nens Væsen i Sammenligning med Variolaprocessen; Ho-vedsagen vil altid blive, om de staae hinanden saa nær i

*) Denne Feber er af *Eickhorn* benævnt primair, naar den ved en Mængde Stik indtræder omkring 3die til 4de Dag, som en Virk-ning af den locale Betændelse; den secondaire eller egentlige Feber viser sig først omkring 8de Dögn.

deres omstemmende Indflydelse, at Vaccinationen tilintetgjør Modtageligheden for Indvirkning af Variolæ paa Organismen; og Undersøgelsen samt Afgjørelsen af denne vigtige Qvæstion, der hænger nøie sammen med Immunitetsspørgsmaalet for begge Exanthemers Vedkommende, har da været Gjenstand for Erfaringens og Experimentationens fleersidige Prøvelse, til hvilken baade dygtige engelske, franske og tydske Naturforskere have bidraget.

Resultaterne heraf kunne med høi Grad af Sandsynlighed udtrykkes saaledes:

1) Vaccination, godt udført og contraprøvet med negativt Udfald enten ved gjentagen grundig Vaccineindpodning eller ved Inoculation af Variolamaterie, gjør i en stor Pluralitet af Tilfælde for Livstiden immun for Variolagiftet, selv under epidemiske Forholde.

2) Variolafeberen vil, om den udbryder, efter en virksom Vaccineindpodning i Almindelighed blive lettere og mindre livsfarlig og frembringe et mindre karakteristisk Exanthem (Variolois). Absolut Immunitet for Livstid giver ingen af de 2de Exanthemers Indvirkning for sig selv og følgelig heller ikke for hinanden gjensidigen, i hvilken Henseende naturligviis Vaccinen kommer som Immunitetsmiddel mod Variola tidligere tilkort end omvendt.

Den første Fordring man saaledes maa stille til Vaccinationen er, at den gjør umodtagelig for en grundig og gjentaget Inoculation af sit eget Contagium for saa lang Tid, at Immunitetsbegrebet ikke bliver en for det practiske Liv unyttig Phantasie; thi kunde en genuin Vaccineeruption i en fortsat og gjentagende, om end kort, Række fremføres, maatte vor almindelige Vaccineindpodning blive et Spilfægterie, og aldrig var det at vente, at denne, Organismen kunstigt paaførte, Hudaffection skulde beskytte mod

Variola, hvormed den ikke er identisk og langt fra naaer op til zymotisk Kraft, naar den ikke engang kunde bringes til at beskytte mod sig selv. — Hvis der herom hersker Tvivl, bör altid nye Forsög gjøres for at hæve Usikkerheden, saameget mere som vi almindelig virke med en Materie, der har gaaet igjennem mange Led, maaskee endog Generationer, og derfor efter Fleres Mening er svækket, skjönt just den Omstændighed, at den altid elaboreres i nye Organismer og ofte endog fremtræder af Enkelte med forstærket Kraft, i min Tanke gör en stigende Svækkelse lidet rimelig.

Flere Læger, hvoriblandt den bekjendte Forfatter *Eickhorn*, have tilraadt og practiseret en Mængde Stik eller Incisioner for herved at vinde en kraftigere Infectionsfeber og større Sikkerhed, og Analogie taler herfor ligesaavel som de under saadanne Forholde gjentagne experimentelle Contraforsög. Imidlertid ere Andre af den Mening, at et mindre Antal Inoculationspunkter ere tilstrækkelige, ja at endog et eneste kan være nok, forsaavidt der ved Contrapröve*) har viist sig Immunitet eller naar den secundaire Feber har været tydelig. For at vi kunde sættes istand til at dömmе for os selv i de forskjellige Dele af vort Land og med den Materie, som i Aarenes Löb staaer til Raadighed, var det i Sandhed ønskeligt, om de Læger, der vaccinere jevnligt og have god Anledning til at see deres Vaccinerede, vilde anstille Contrapröver, hvilket er let at udføre og kontrollere, og det vil være Samfundet og Videnskaben til Gavn at höre Resultaterne heraf. Fra England, hvor *Jenner* oftere anstillede Contrapröve endog med Variolainoculation, klages der nu ret ofte over en for let Vaccinationsmaade og dens formeentlige ringere Beskyt-

*) Efter det 7de Dögn vil efter *Bousquet's* rige Erfaring Pröven vise liden eller ingen Effect, naar Vaccinationen har været kraftig.

telseskraft, og det er ikke usandsynligt, at man hos os ikke heller har været fuldt opmærksom paa Vigtigheden af en grundig Indpodning, hvad Indredepartementets raadgivende Medicinalcommittee ogsaa har troet at burde bemærke i dens Svar paa de fra den engelske Regjering i forrige Aar omsendte Spørgsmaal vedkommende Vaccinationen.

Som Betingelser for en virksom Vaccineindpodning ansees 3 Ting nødvendige, nemlig: en god Materie, en grundig Inoculation, og Modtagelighed hos Individet.

Materiens Intensitet kan utvivlsomt være forskjellig efter Elaboration i forskjellige Organismer, og det er vistnok ofte en Følge heraf, at en Materie, som slaaer an hos enkelte Individer, slaaer langsommere eller slet ikke an hos Andre, i hvilken Henseende det bør erindres, at al Materie er bedst, förend den bliver purulent, altsaa fra 4de, 5te til 8de Dögn under en nogenlunde rask Udvikling; medens den ogsaa godt kan tages efter denne Tid og virke kraftigt, naar den ellers er af intens Natur.

En effectiv Inoculation af Vaccinestof vil i Regelen finde Sted, naar Materien gjennem smaae Incisioner eller overfladiske Stik bringes ind under Overhuden i Berörelse med det yderste Capillairnet; Absorptionen foregaaer da i samme saa hurtigt, at forskjellige Forsög, som have været gjorte med Sugning og enkelte chemiske Midler for at standse Indvirkningen, i Almindelighed have viist sig frugtesløse. Her finder ingen anden hurtig eller umiddelbar Irritation Sted paa det læderede Punkt end Stikkets lette og overgaaende Læsionsvirkning; men den egentlige Localisation indtræder först om flere Dage, og herved skjelner dette Stof saavel som Variola og Morbilli sig fra et Venerum acre, der strax volder Irritation og Betændelse paa Stedet, og ifölge heraf ingen öieblikkelig Absorption under-

gaaer. Vaccinemateriens virksomme Stof er et Ferment og bör, i Liighed med Fermentet, der tilhører den Sygdom, som skal forebygges, være af en saa intens Natur eller indbringes i saadan Mængde, at en virkelig om end mild Blodzymose opstaaer; thi uden dette er Immuniteten for baade egen og Variolagiftets gjentagne Indflydelse en Indbildning. Erfaringen synes ogsaa at stadfæste denne Anskuelse; thi om man ved ny Indpodning faaer en Eruption efter en ordentlig gennemgaaet Vaccineproces, — altsaa i Regelen efter den 12te—15de Dag, naar Skorperne hentörres og al Rödme er forsvunden, — da viser denne sig i en stor Mængde Tilfælde allerede i de første Par Dage som en local Irritation med acuminate Pustler, der snart gaae tilbage, istedetfor at Vaccinestikket i de første Dage intet karakteristisk Resultat vise og først senere danne en Papel med begyndende Vesikeldannelse. Herpaa lægges særdeles Vægt, da en tidlig Pusdannelse, i Modsætning til Vaccinevesikelens normale Forløb og deprimerede Centrum, betragtes som en ufuldkommen og abortiv Localirritation. En acut, skjönt ofte mild, Blodgjæring maa saaledes ansees nødvendig for at medføre den særegne Omstemning af Organismens Modtagelighed for nyt Smittestof baade gennem Hud og Lunger, og efter en saaledes gennemgaaet Proces, dette skee nu ved Inoculation paa eengang af en større Mængde Vaccinestof eller Variolastof, eller ved et Par gjentagne Vaccinationer, bör ingen regulair og normal Vaccinedannelse kunne finde Sted paa længere Tid, om ellers en betryggende og sand Immunitet skal ansees vunden; thi hurtigt overgaaende og degenererende Localeruptioner vedkomme blot den locale Hudreceptivitet. — I retarderede Tilfælde vil endog til den ovennævnte Tid Organismens Omstemning neppe være fuldbragt og naar man nylig seer

berettet fra Paris, at Vaccinen i et enkelt Tilfælde først har viist sig den 11te Dag, er det let forklarligt, at en ny genuin Vaccine kan tænkes fremkaldt senere, end det i Almindelighed vil lykkes. Maaskee har Individualiteten ogsaa her sin Betydning. Forresten stemmer en samtidig Bestaaen af tvende locale Eruptioner inden et vist Tidsrum aldeles med den Erfaring, at Vaccina og Variola godt trives sammen, saalænge den zymotiske Proces for en enkelt af dem ikke er fuldt overstaaet. Andre heftige animalske Gifte — Slangegift til Exempel, — virke ogsaa strax ved Absorption, men uden mindste Irritation paa det læderede Sted, hvilket ofte endog er vanskeligt at finde; men her virker det giftige Stof ikke som et Ferment med Reaction i Form af Feber, men det virker hurtigt decomponerende paa Blodet og derigjennem strax deprimerende paa Nervesystemet og paa Livskraften i det Hele. Forskjellen mellem Irritation og Inflammation som den første locale Proces i Modsætning til Absorption som første Moment maa vel lægges Mærke til, naar vi senere skulle betragte den locale Virkning af det syphilitiske Virus.

Med Hensyn til Organismens Modtagelighed for Vaccinestoffet (Varioloide, Variola), har alle Vaccinateurs Erfaring lært, at et enkelt Individ blandt en Mængde har viist sig refractairt for en vis Materie, medens det samme Individ Dage, Uger eller Maaneder senere, efter flere, til Ex. indtil 9 gjentagne Inoculationer har aabenbaret sin Modtagelighed. Dette Phænomen skulde egentlig hentyde paa, at Individet er udisponeret for den Blodgjæring, hvorom her er Tale, og vi ere ogsaa fuldt bekjendte med, at en lignende Immunitet kan finde Sted for det flygtige Variolacontagium eller hvilkensomhelst anden Luftsmitte. Paa den anden Side maa dog tages i Betragtning, at saadanne In-

dividers Immunitet ofte ikke grunder sig paa nogen sand Mangel paa Modtagelighed, men kuns derpaa, at de ere mindre disponerede. Lad Fermentet, Virus, Giften, Smitten blive mere intens, eller lad den som Supplement til den manglende Intensitet blive mere vedholdende i sin Indvirkning, og man vil see, at Individualiteten dog ligger under for den almindelige Naturlov. Saaledes har Erfaring stadfæstet det for concentrerede, eller i længere Tid virkende, Luftmiasmer, der indgaae i Blodmassen gennem Lungerne, og saaledes maa det ifølge Induction og Analogie ogsaa være Tilfældet med de Fermenter eller Gifte, som indføres under Huden i Berørelse med Blodsystemets fine og livligt innerverede Kar, ligegyldigt enten nu et saadant Stof viser sig som et skarpt Irritament paa Stedet i sin første Virkning, eller det paa Grund af en ringere Irritationsevne absorberes strax og uden at vække en umiddelbar Irritation.

Ifølge disse Anskuelser, der hvile paa et saavel physiologisk som pathologisk Fundament, har jeg ikke tvivlet paa, at man i omtrent ethvert Tilfælde af formeentlig Immunitet for Vaccinens Ferment vil kunne overvinde Mangelen paa en Disposition ved at inoculere Materien paa en grundigere Maade, end almindeligviis skeer og er nødvendigt, saaledes at man mere indtrængende og mere vedholdende bringer Stoffet i Berørelse med det subcutane Capillairnæt, og til at gjøre dette Forsøg vil jeg opmuntre de Colleger, der maatte træffe paa Individuer, umodtagelige for den sædvanlige Indpodning. Fra *Jenner's* Tid have vi arvet 2de forskjellige Inoculationsmaader, nemlig enten: ved en overfladisk og blodløs Incision og Anbringelse i samme af Traade, imprægnerede med Materie i frisk eller i Nødsfald i tørret Tilstand, eller ved smaae Indsnit under Huden og Indførelsen af Materien med Naalen eller Lan-

cetten. Som en Blanding af disse Maader kan den ved afdøde Prof. *Dreyer* i Kjöbenhavn indførte Methode med en fin Ridsefjeder ansees, mellem hvis Blade Materien er anbragt. Af egen Erfaring har jeg lært, at disse Metoder kunne slaae feil, hvis Materien er mindre intens eller Modtageligheden ringe, og dette gav altsaa Anledning til at tænke paa en grundigere Maade, saa at baade Indbringelsen af Fermentet under Huden blev rigeligere og Indvirkningen mere varig. Dette kan skee enten ved at gjøre Incisionen lidt dybere gennem Hudens ydre Lag*) og indføre Materie paa lidt Charpie i Saaret, efterat Blodet er standset, hvorefter man ved, — om fornödent, — gjentagende at anbringe nogle med Materie vædede Traade i Saaret med Sikkerhed tör vente et positivt og karakteristisk Resultat. Paa denne Maade har Vaccinen i 2de Tilfælde i min Familie slaaet godt an og med en stor Betændelsesring (Aureola), hvor Inoculation med de vanlige smaae Indstik gjentagende forgjæves var forsögt. Eller man kan indføre Vaccinationsnaalen med rigelig Materie dybere under Huden og sørge for, at Stoffet kommer i større Qvantitet ind i Kanalen, til hvilken Hensigt det er nyttigt at bruge en noget bredere og tykkere Landsenaal**) med en Fure paa den ene Flade, hvori Materien kan optages i større Mængde. Om man vil, kan man godt under Indbringelsen af Instrumentet løfte Huden i en Fold, skjönt dette ikke er nödvendigt, naar kuns Materien omhyggelig

*) *Reil* brugte at bortskrabe en Stribe af Overhuden med en Lancet og fugtede derpaa det hudløse Sted med Materien. Andre have i samme Hensigt först anvendt Vesicatorier (*Hesselback: Handbuch der gesamt. Chirurgie* 1846. B. 2. S. 153).

**) Et saadant Instrument har ogsaa Prof. *Langenbeck* i Hannover brugt til sine Inoculationer af forskjellige Medicamenter.

indføres. Under Udtagelsen af Landsen sammentrykker man Saarkanalen og Aabningen med Fingeren, eller endnu bedre med en lille Bold af Charpie eller Bomuld for at hindre Udløb af Blod og Tilgang af Luft, hvorpaa man ovenover anbringer et Par Hestplasterstrimler. Denne Methode anseer jeg endnu virksommere end den aabne Incision med Charpie, af Grunde jeg nedenfor videre skal omtale. Som et maaskee virksomt Hjælpemiddel til at bringe Karnettet i Huden i en mere activ Tilstand og derved befordre den locale Modtagelighed, kan ogsaa et eller andet Rubefaciens anvendes paa de Steder, man vil anbringe Materien, skjönt dette er unødigt hos unge Individider.

Ifølge de Erfaringer, Vaccineinstituters Bestyrere have gjort med Hensyn til Opbevaring og Forsendelse til andre Steder af Materie, kan det ansees godtgjort, at Luftens Indvirkning saavel som stærk Varme og Kulde i større og mindre Grad svække eller aldeles berøve den sin Virksomhed, og det er derfor, at man nu med langt større Garantie for Bevarelse end forhen lader den optages af fine Glasrör, hvis Ender sammenblæses. Saaledes har en god Materie kunnet beholde sit Ferment i lange Tider og godt taalt Forsendelse, og dette saameget sikkrere, naar ingen Luftblærer samtidigt ere indtrængte i Glasröret. Den herværende Centralinstitutions Bestyrer, Hr. *Münster*, anvender ogsaa som Norm denne Methode til Gavn for Sagens Fremme rundt om i Landet. Ikke destomindre er det hændt mig, at Indholdet af et Par Glasrör, indpodet paa et Par Börn, — respective 3 og 4 Maaneder gamle, — paa sædvanlig Maade ved 6 smaae Indstik slog feil tvende Gange. Den 3die Gang blev Materien indbragt i en dybere Kanal med den omtalte landseformige Naal og derefter et Par Traade indførte; næste Dag afblæstes Indholdet af nok et Rör i

Kanalen, og dette havde den forönskede Effect, idet en udmærket characteristisk Vaccine med en ualmindelig stor Aureola og tydelig Indflydelse paa Almeenbefindendet udviklede sig saa raskt, at en oftere Indbringelse af Materie blev unödig. Af denne Vaccine blev det andet Barn indpodet paa vanlig Viis med flere smaae Stik og samtlige med god Virkning. Var her en svagere Materie eller en ringe Modtagelighed Aarsag til de förste feilslagne Forsög? Formodentlig vare begge disse Aarsager forhaanden, men at et mindre intenst Stof ogsaa kan virke kraftigt nok, viser i alle Fald denne Inoculations Resultat. Hvorledes skal det Phænomen forklares, som vi saa ofte see, at af til Exempel 18 Stik paa samme Person, eller 20 til 30 paa flere Individer, blot et eneste slaaer an? Her kan da neppe hverken Modtagelighedens Forskjel eller Materiens Beskaffenhed bære Skylden, og formodentlig ligger den væsentligste Aarsag i Inoculationsmaaden. Imidlertid er det ikke uden al Grund at antage, at i nogle Tilfælde ogsaa Organismens Disposition kan herpaa have Indflydelse, da det ved Vaccinen som ved andre acute Hudaffectioner, — endog de ved Kunst frembragte, — har viist sig, at en vis Trang eller Tilböielighed til Elimination gjør sig gjældende ved Siden af den almene Affection. Saaledes har Erfaring lært, at ved Indpodning af Vaccine paa 30—50 Steder ville neppe nogen sinde alle slaae an, eller i saa Fald udvikle sig som fuldkomne, men en god Deel af dem ville blive staaende paa et tidligere Stadium og abortere.

Nogle Contraforsög, som jeg i den seneste Tid ogsaa har anstillet med velvillig Bistand af et Par medicinske Studerende (DHrr. *Joh. Lund* og *Bodum*) — omkring 25 Aar gamle — der begge vare vaccinerede i deres Barn- dom, skal jeg tillade mig at anföre, da de i ethvert Fald

ere oplysende for disse Individuers Vedkommende. Begge bleve samtidigt gennem 6 Stik paa hver Arm omhyggeligt indpodede med Materie fra 2de hermetisk tilsluttede Glasrør, beholdte af Bestyreren af det herværende Vaccinationsdepot. Paa 4de Dag var den haarde Papeldannelse meget tydelig hos Begge, dog var Infectionsringen større hos *Lund* end hos *Bodum*, og i det paafølgende Dögn smertede Vaccinestederne i saa mærkelig Grad, at Ingen af dem tvivlede om en fuldstændig Fremgang, hvorhos *Lund* ogsaa bemærkede en Uroe i hele Legemet. De følgende Dage viste imidlertid ikke en stadig Udvikling med Vesikeldannelse, men tvertimod bleve de locale Fornemmelser svagere og den haarde Ring aftog successive i Omfang saaledes, at den hos Begge var ganske forsvunden det 8de til 9de Dögn. Da en fornyet Inoculation paa vanlig Maade ingen Effect havde, blev paa *Bodums* ene Overarm gjort en Incision gennem Huden ned i Bindevævet, og efter standset Blødning indbragtes Indholdet af et heelt Glasrør i Saaret, der fyldtes med nogle Charpietraade og bedækkedes med Heftplaster. Dette gjentoges de følgende Dage med Materien fra 2de Rör; men herefter indfandt sig ikke den ringeste Virkning, ikke engang nogen local Irritation, og Saaret tilhelede hurtigt. — Disse Erfaringer tale for, at her virkelig er Tale om en Organisme-Immunitet og ikke om en mere eller mindre fremtrædende Receptivitet og Irritabilitet fra Hudens Side, i hvilken Henseende Individualiteterne ere saa høist forskellige, at det samme Irritament kan hos den Ene være næsten uvirksomt i samme Tidsrum, som det hos Andre virker med Voldsomhed.

Efterat disse Forsög vare endte, har jeg igjen taget Anledning til at anstille en Række nye med frisk Vaccine-materie. Forsögene ere gjorde dels af mig og dels af

de ved Födselsstiftelsen og Börnehospitalet fungerende Læger paa Börn og voxne Personer. Flere spæde Börn ere saaledes vaccinerede og til forskjellige Tider efter det 7de til 9de og 11te Dögn revaccinerede saavel med egen Materie som med andre Individens, og Resultatet har været:

Hos et 8 Dage gammelt Barn, der havde en genuin Vaccina med stor Areola paa Overarmen, indpodedes paa nyt den 7de Dag paa Arme og Bryst med 6 Stik. Efter disse viste der sig en tydelig Vaccinepustel paa den ene Arm, fra hvilken igjen med 4 Stik indpodedes paa Laarene; men uden nogetsomhelst Resultat.

Hos et 15 Dage gammelt Barn, födt af en Moder, der havde lidt af constitutionel Syphilis, sloge 6 Vacciner paa Armene godt an. Fra disse förtres Materie med flere Stik til Brystet og Laarene paa det 8de Dögn og atter nye til Laarene det 10de Dögn uden noget Resultat.

Et 5 Dage gammelt Barn med 6 genuine Vaccinæ paa Overarmene indpodedes paa Laarene den 8de Dag med 6 Stik, der blev uden nogen Virkning.

Et 4 Dage gammelt Barn indpodedes med Materie fra en abortiv papulo-vesikulös Eruption hos en voxen Pige, der i Barndommen var vaccineret. Indpodningen blev ganske uden Virkning, hvorimod genuin Materie senere slog godt an paa Armene.

En Dreng, 4 Aar gl., der bar Ar efter Vacciner, blev indpodet med 6 Stik paa Laarene. Der viste sig allerede 2den Dag et Par større Papler og nogle mindre, som tabte sig i Löbet af et Par Dage uden nogen Vesikeldannelse.

En Pige, 7 Aar gl., med Ar efter Vacciner, indpodedes först paa Armene uden Resultat og senere paa Laarene, hvor der allerede næste Dag viste sig smaae Papler, der strax svandt bort.

En Pige, 8 Aar gl., med Ar efter Vacciner, indpodedes 2de Gange paa Armene uden Resultat. I et Par af de smaae Stikkanaler indførtes anden Gang lidt Essentia cantharid. fortior for at livliggjøre Karvirkksomheden, og senere indbragtes frisk Vaccinematerie uden Virkning.

En Pige, 12 Aar gl., med Vaccinecicatricer, indpodedes paa Armene med 6 Stik, der i Löbet af første Dögn viste røde Papler med Rödme i Omkredsen og den 2den Dag Pusteldannelse, hvilken Eruption herefter med hver Dag tabte sig og dannede smaae Skorper. Fra Pustlerne blev Materien ført til Brystet uden Resultat. Herefter forsögtes Indførelse af frisk Materie i det subcutane Cellevæv med en fin Spröite. Næste Dag fölte hun sig lidt uvel, men dette tabte sig uden nogen local Eruption. Dernæst forsögtes at activitere Hudnettet med lidt Sennepsolie, indbragt i en Stikkanal mellem Hudlamellerne, hvorpaa ny Vaccine-materie indførtes med intet Resultat, da Huden neppe blev rød. Endelig inoculeredes grundigt med 6 Stik paa Laarene af ny og frisk Materie, hvorefter næste Dag viste sig smaae Papler, som hurtigt svandt bort.

At de sidstnævnte ældre Börn under deres Ophold paa Hospitalet paa Grund af scrophulöse Ophthalmier havde brugt gjentagne smaae Exutorier i Nakken, vil jeg ikke undlade at oplyse om.

4 voxne Fruentimmer, mellem 20 og 30 Aar, Elever ved Jordemoderskolen, bleve vaccinerede paa Overarmene. 3 af dem viste Ar efter Vacciner, den 4de ikke og hun havde selv hört, at Vaccinen hos hende ikke var slaaet an, skjönt hun var forsynet med Attest. Denne sidste Person fik ogsaa 6 udtalte Vacciner med stor Aureola, hvorimod de 3 Andre kuns viste abortive Eruptioner. Den Ene fik temmelig store Papler den anden Dag og en overfladisk

Vesikel, hvorfra fergjæves blev indpodet til det nysnævnte Barn; men disse tabte sig hurtigt uden at udvikles. Hos de 2de övrige aborterede Stikirritationen i de förste Dage. Hos Nr. 1, der viste udviklede Vacciner og tilmed en *Vaccina secundaria* i den röde Omkreds, blev Materien det 8de Dögn fortsat til tvende Steder paa Brystet uden Resultat, og 2de Dage senere blev en lille Draabe ny Materie med en fin Spröite injiceret i Cellevævet paa den ene Overarm, uden at nogen almeen eller local Affection herefter viste sig.

Samtlige disse Experimenter, der ville blive fortsatte, synes saaledes tydeligt at vise, at her er Tale om en sand Organismeimmunitet, og at Vaccineprocessen, om den grundig er gennemgaaet, i Regelen gör umodtagelig for en ny Zymose og genuin Eruption i et sandsynligviis temmelig langt Tidsrum, hvad der ogsaa stemmer med Resultaterne i Almindelighed af Revaccination paa yngre Individuer. I Henseende til den locale Receptivitet synes Laarene at staae foran Armene og disse foran Brystet; men denne Forskjel er naturligviis for den zymotiske Proces af ingen Betydning.

Da nu lange Tider ere hengaaede, siden vi erholdt vore Erfaringer om Virkningen af Inoculation af sande Variolæ efter forudgaaet grundig Vaccination, vil det være af Interesse at erfare lidt nöiere, om vor nuværende Vaccinationsmaade og Vaccinen i det Hele giver Betryggelse, og i hvilken Grad Omstemningen efter Variolaindpodning gör umodtagelig for nogen generel og local Virkning af ny Inoculation.

Selv har jeg i min Barndom været vaccineret, og har senere i mit 25de Aar — for 25 Aar siden — haft Varioloider, hvorfra jeg endnu har enkelte Cicatricer. Jeg formoder saaledes, at jeg bör være immun for Inoculation

af Variola, — i ethvert Fald naar jeg endnu en Gang har forsøgt Vaccination, — og det er derfor min Agt ved næste Udbrud af denne Sygdom her i Byen leilighedsviis at inoculere mig selv for at erfare Resultatet.

Syphilisation.

Med dette Navn har man betegnet en formeentlig Omstemning eller Tilstand i Totalorganismen ifølge forudgaaede Inoculationer af det chankrøse Virus, i Lighed med Variation og Vaccination som Udtryk for den Immunitetstilstand, som respective indtræder efter en spontan eller kunstig vakt og gennemgaaet Variolazymose og efter Inoculation af Vaccina.

Angaaende den videnskabelige Berettigelse af denne Benævnelse eller selve Begrebet, betragtet fra et physiologisk og pathologisk Synspunkt, har jeg yttret stærke Tvivl saavel under den Discussion, der desangaaende har funden Sted ved det skandinaviske Naturforskerselskabs (den medicinske Section) 7de Möde i Christiania 1856, som senere under den om samme Emne stedfundne Discussion i vort medicinske Selskab. Til disse Forhandlinger maa jeg, for at undgaae hyppige Gjentagelser, tillade mig at henvise, naar jeg i det Følgende indgaaer paa en Prøvelse af de Facta og Grunde, hvorfra man har hentet den vigtigste Støtte for Begrebet, og for en Sammenligning med den ved Inoculation af Variola og Vaccina fremførte directe og gjensidige Immunitetstilstand med Hensyn til en fornyet Indvirkning af de respective Stoffe paa Organismen.

Ifølge vor Kundskab om Forplantelsen af det veneriske Virus, er den bestemt bunden til en af 2 Maader, nemlig: gennem Arv, og ved directe Overførelse gennem et Hudpartie; thi om noget flygtigt Contagium er her ikke Spørgs-

maal. Ved denne Undersøgelse vil der ifølge Sagens Natur kuns være Tale om den sidste Forplantelsesmaade.

Naar man har indeelt Manifestationen af Syphilis i en primair og en secundair, er dette ikke, som ved flere saakaldte secundaire Affectioner efter andre Sygdomme, at forstaae derhen, at Talen er om forskjelligartede Abnormiteter uden Specificitet, tvertimod, saa forskjellige i ydre Optræden som mange af disse secundaire Tilfælde kunne vise sig, saa ere de dog alle hvilende paa noget mere specifikt end en Diathese, — de ere afhængige af en bestaaende særegen Blodforgiftning. Først ved en fjernere Afledning (tertiaire og qvaternaire Tilstande) synes den udtalte Specificitet at tabe sin Character og endelig gaae over i en mere ubestemmelig Dyscrasie (Scrophulose?). At tertiaire Tilfælde forresten endnu kunne bevare en udtalt Character af Specificitet er utvivlsomt. Radesyge, Sibbens, Yaws o. fl. fortjene ogsaa at erindres som ikke usandsynlige Afledningsformer af Syphilis.

Det specifikke Stof kjendes vel ikke som isoleret, men i dets Forbindelse med de organiske Vædsker har det med temmelig stor Sikkerhed og Lethed kunnet indtil en vis Grændse gjøres til Gjenstand for et nøiagtigt Studium.

Da Forplantelsen af det veneriske Virus altid aabenbarede sig som en Contactsoverførelse fra Individ til Individ, synes det naturligt, at den skarpsindige Kliniker faldt paa den Tanke ved kunstig Inoculation at erhverve en nøiagtigere Kundskab om Naturen af dette uheldbringende Virus, end det var muligt alene ved Studiet af primaire Affectioner paa Genitalia, idet ingen positive og fuldkommen pathognomiske Tegn kunde opstilles for de sande Chankre til Forskjel fra andre maaskee ikke veneriske Localaffectioner.

Ved *Hunters* og fornemmelig ved Prof. *Ricords* mangfoldige Experimentation blev det tilfulde godtgjort, at den primaire Chankermaterie er let at inoculere, og at Inoculationer med positive Resultater afgive et sikkert diagnostisk Middel for en ægte Chancker. Men da *Ricord* og Mange med ham ved senere Forsog ere komne til det Resultat, at Materien af et primairt Chankersaar ikke er inoculabel uden i et ubestemt Tidsrum, der sædvanlig er kortere end dets Bestaaen som et Ulcus, opstaaer det Spørgsmaal, om et saadant Saars Materie ved at tabe sin Inoculabilitet ved et almindeligt Lancetstik ogsaa har tabt Evnen til at forplante sig ved Coitus til Genitalia; med andre Ord: om Materien i Virkeligheden ikke mere er virulent. Denne Qvæstion er af stor og practisk Vigtighed, da man maatte slutte heraf, at et Saar, der har overstaaet Fatalia inoculationis, ikke heller burde ansees infecterende for Organismen, forsaavidt ikke nogen Infection var skeet inden dette Tidspunkt. Som vi vide, hersker der endnu Dissents mellem Syphilidologer ex professo angaaende de for en Absorption og Infection fra et primairt Saar nödvendige Betingelser. Vistnok synes man nu at være enig om, at en saadan Absorption ikke finder Sted i Löbet af de 4 maaskee 5 förste Dögn, og DHrr. *Sigmunds*, *Ricords* og Fleres mangfoldige Erfaringer bekræfte, at en Chancker, der ved et virksomt Causticum (til Ex. Lapis causticus cum calce*) er destrueret inden Udlöbet af denne Tid, ikke forvolder Infection af Organismen og secundaire Phænomenener. Men derimod er man paa ingen Maade enig i Forklaringen eller Bestemmelsen af Kjendetegnene paa et Ulcus infectans; idet Nogle hylde den Mening, at en særegen (specifick) Indu-

*) Det af *Ricord* i den seneste Tid anbefalede Causticum er en Pasta af Svovlsyre med Trækul.

ration af Saaret nödvendigt maa forudgaae, saaledes at Materien uden dette er at betragte som et localt Irritament, men ikke inficerende for Organismen, medens Andre bestemt antage, at Materien af et Chankersaar af hvilkensomhelst Beskaffenhed besidder den Egenskab at absorberes og forgifte Organismen. Som en Mand af stor Fagserfaring, der er af den förste Mening, kan jeg nævne Prof. *Thiry* i Brüssel, som, ifölge hvad jeg personlig har hört af ham, skjelner strængt mellem en Chanker, det vil sige en blot og bar local Manifestation, — og Syphilis eller Organismeinfection, — som nödvendig Fölge af en indureret Chanker, eller som *Ricord* vil: et Udtryk af Infectionen. Paa den anden Side staaer den meget erfarne Prof. *Sigmund* i Wien, der med Hensyn til Chankersaarets Beskaffenhed som Betingelse for Infection ingen Criterier vil kjende. Udmærkede franske og tyske Syphilidologer dele sig paa denne Maade i 2de Partier og, saavidt jeg har forstaaet, er ogsaa *Ricord* af den förste Mening, idet han kuns som sjelden Undtagelse troer paa Infection af simpel Chanker, men tillægger den characteristiske Induration i saa Henseende en særdeles stor Betydning, hvorhos han paastaaer, at den simple Chanker, der giver den egentlige inoculable Virus, altid vil kume inoculeres, naar Materien er intens og hvori mod ingen Immunitet existerer. „Folles tentatitives des syphilisateurs,“ som han udtrykker sig herom i sine i L'Union médicale gjengivne Forelæspinger: „avec du bon pus et une bonne lancette il n'existe pas de l'immunité.“

Uenigheden angaaende denne Gjenstand har ogsaa funden en Slags Mediation i den Hypothese, at der gives 2de Slags Chankervirus, en inficerende og en uskyldig, mod hvilken mange af de dygtigste Mænd, der med Bestemthed

udtale sig for Uniteten af dette Virus, naturligviis optræde benægtende.

Med Hensyn til Forplantelsen af den constitutionelle Syphilis har *Ricord* og flere med ham, *) støttende sig til de negative Resultater af deres Inoculationsforsøg, forfægtet den Mening, at *secundaire Affectioner* ikke ere smittende og saaledes aldrig kunne overføres ved *directe Meddelelse* fra et Individ's Organisme til et andet; medens en god Mængde Erfaringer hentede fra det daglige Livs Observationer gjøre det i høieste Grad sandsynligt, at saadan Overførelse ofte finder Sted. Dette Stridsemne har vakt vidtløftige Discussioner i lærde Selskaber og i Skrifter, og Resultatet turde vel i det Hele betegnes som ufavorabelt for *Ricords* Mening, endog forinden nogen experimentel Erfaring traadte til med sine Beviser. Iblandt vort Lands Læger har igjennem lange Tider den Mening været fremherskende, at *secundaire Affectioner* ret ofte overføres, og hvad mere er, vi troe at have en gyldig Erfaring at holde os til, naar vi have antaget, at endog fjernere liggende, beslægtede Affectioner, saasom vor Radesyge (*Thæria*), have viist sig smitsomme under langvarigt Samqvem med friske Personer og under Omstændigheder, hvor det ikke har været muligt at henhøre Phænomenerne til nogen *primair venerisk Affection* af virulent Natur. Erfaringer angaaende den skotske „*Sibbens*“ synes at gaae i samme Retning.

Til Afgjørelse af denne Strid er tillige Experimentationen optraadt og har, som det synes, ogsaa lagt sine Lodder i den Vægtskaal, der bærer Beviserne for en umiddelbar Overförbarhed af *secundair Lues venera*. I en cri-

*) Dr. *Meric* i London, en af *Ricords* Elever, har saaledes nylig i en af „*College of Surgeons*“ kronet Monographie om Syphilis ogsaa udtalt den bestemte Mening, at *secundair Syphilis* ikke smitter.

tisk Analyse af forskellige Arbejder og Discussioner vedkommende Syphilis, og deriblandt ogsaa flere hentede fra Syphilisationens Gebeet, har Dr. *Follin* i Paris (Archives gen. de médecine, Janvier og Fevrier 1855) paaviist de Resultater, flere Læger i denne Henseende have opnaaet. Saaledes har for længere Tid siden saavel Prof. *Wallace* i Dublin, som *Waller* i Prag ved gjentagne Forsøg fra Syge til Sunde godtgjort, at en Overførelse af Secretet fra secondaire Affectioner og endog af Blodet til hudløse Partier eller friske Incisioner har medført den hele Serie af secondaire og tertiaire veneriske Phænomener. *Vildal* i Paris har gjort Forsøget i flere Tilfælde med syphilitisk Echhyma og seet bestemt Virkning, hvorom en medicinsk Studerende ogsaa frivillig bar et tungt Vidnesbyrd. *Lidmann**) og *Sperino* anføres ligeledes, — den sidste, som den, der har overført Secretet af plaques fra et Qvindebryst til andre Steder.

Det vil være tilstrækkeligt at anføre disse Facta, for hvis Detailler jeg maa henvise til *Follins* velskrevne Afhandling, der ogsaa senere er gjengivet i det danske Tidskrift „Bibliothek for Læger (9 B. 4 H. 1856). Jeg skal tilføie, at Dr. *Gillespie*, Læge ved Lock-Hospital i Edinburgh, i en Afhandling om Condylomers forskellige (syphilitiske og ikke-syphilitiske) Natur,**) beretter, at hans

*) Hvorvidt dette er den samme *Lindmann*, om hvem *Ricord* i sine seneste Forelæsninger, gjengivne i L'union médicale for Januar 1857, beretter, at han har været inoculeret og havt 2200 Chankre uden at vinde Immunitet, er mig ubekjendt.

**) Monthly Journal of Med. Science, February 1857.

At Condylomer i Almindelighed og specielt hos Qvinden ere Følge af Gonorrhøemateriens Indvirkning paa Huden anseer Prof. *Hassing* i Kjöbenhavn (Ugeskrift for Læger, 2den Mai 1857) ogsaa stemmende med sine iagttagelser. Da denne Materie kan være af stor Skarphed, vil den vistnok ogsaa kunne inoculeres ved Lancet; men ikke fortsættes videre.

Formand, Dr. *Skæ*, har efter 39 Inoculationer seet 4 slaae an med en local Virkning, der lignede Chanker, hvorfor han af Frygt destruerede dem, inden deres Gang kunde videre observeres. Endvidere har Dr. *Luzinsky**), Læge ved et Börnehospital i Wien, anført flere bevisende Exempler paa directe Overførelse af secundair Syphilis.

Det synes dog, at enkelte nyere Forfattere om Syphilis, der specielt have yttret sig om Værdien af Inoculationer som diagnostisk Tegn, havde været ubekjendte med de experimentelle Forsøg paa at forplante secundair Syphilis, skjönt de i høi Grad ere interessante og bevisende, saameget mere som flere af dem ere anstillede paa Individier, der ikke have havt Syphilis, — en Praxis, som i moralsk Henseende visselig maatte misbilliges, endskjönt Udbyttet var en Vinding for Videnskaben. I Dublin Quarterly Journal of Med. Science, Februar 1857**) har saaledes Dr. *Porter* i en Afhandling om Inoculation som diagnostisk Middel yttret sig derhen, at dens Gyldighed ved en Argumentation for Ikkeoverførbarheden af secundaire Affectioner altid maa være tvivlsom, da Syphilis som Sygdom og Virus staaer ene i sit Slags og uden Analogie, hvorfor Inoculationernes negative Resultat ogsaa maatte blive lidet bevisende, naar de blot anstilles paa allerede af dette Virus inficerede Individier. Beviset skulde altsaa hentes fra Forsøg paa Personer, der aldrig have lidt af Sygdommen, men dertil vil, ytttrer han i stærke Udtryk, Ingen kunne bekvemme sig. At dette imidlertid er skeet, er dog nu bekjendt, og meget

*) Wiener-Wochenschr. 9—10. 1856.

**) I samme Hefte findes ogsaa en af Prof. *W. Boeck* oversendt Oversættelse af hans Foredrag om Syphilisationen ved Naturforsker-mødet i Christiania i afvigte Aar.

underligt maa det synes, at en Landsmand af Dr. *Wallace* ikke skulde være vidende om de af ham gjorte Experimenter.

Forinden vi kunne indlade os paa nogen Generalisation af samtlige de Data, som Observation og Experimentation have givet os i Aarrækker angaaende Forplantelsen af den veneriske Gift, vil det være rigtigt at tage en sammentrængt Udsigt over de vundne Resultater, hvoraf det klarest vil fremgaae, hvad der endnu har manglet for at danne et eensartet Grundlag for det physiologiske og patologiske Studium af denne Sygdom.

Angaaende den primaire Syphilis eller Chankeren har Erfaringen godtgjort, at den kan overføres fra Individ til Individ paa en naturlig Maade ved Contact, og dette endog under en saadan Beskaffenhed af Chankersaaret, at dets Secret ikke ved kunstig Inoculation har givet positivt Resultat, eller med andre Ord efter den Tid, at Materien har været i Besiddelse af et saakaldt inoculabelt Virus. Dette sidste Factum maa, consequent taget, formeentlig blive at benægte som paalideligt af de Syphilidologer, som alene i en effectiv Inoculation med en Smule Materie paa Lancetspiden see Beviset for en Chankers Virulents og Evne til umiddelbart at kunne overføres til andre Organdele. Og dog synes bestemte Observationer her som andetsteds at have beviist, at Chankre med ikke inoculabel Materie have forplantet sig til Andre ved Coitus, ligesaavist som vi formene at have den samme Sikkerhed for, at secundaire Affectioner have mange Gange viist den samme smittende Egenskab, og gennem en Hudaffection ere overgaaede til Constitutionen.

Dernæst har den store Mængde Inoculationer, — som under en utrættelig og Anerkjendelse værdig Syphilisations-experimentation ere foretagne, og hvoriblandt Nogle ere

udførte paa ikke syphilitiske Individer saavel her som ogsaa af Dr. *Sperino* paa flere Personer, der blot havde primaire Saar uden nogen constitutionel Syphilis, og ligeledes af Prof. *Thiry* i et Par primaire Tilfælde, — tilfulde beviist, at den locale Virkning af det veneriske Virus kan overføres paa mange Steder af Huden samtidigt og bestaae uden at volde nogen samtidig mærkbar Infection, og heller ingen karakteristisk Induration af Cellevævet i Saarets Bund; omendskjönt Beskaffenheden af den locale Manifestation forövrigt kan være forskjellig ifölge Intensiteten af den brugte Materie, Hudorganets Eiendommelighed og Organismens Trang og Tilböielighed til Elimination gjennem dette store Secretionsorgan. Imidlertid skal efter Syphili-sateurernes Erfaring endelig en saadan Tilstand indtræde, at Huden viser sig immun for enhver Inoculation af Chankerstof, og da denne Immunitet ansees af samme Betydning som en virkelig Organismeimmunitet, saasom med tydelige Ord den Mening eller Paastand er udtalt, at Giftet absorberes og uskadeligt circulerer i Blodet, er det en naturlig Slutning, at man her maatte have en Tilstand for sig, som, hvorvel Omstemningen skeer paa en chronisk Maade, er analog med den Slags Immunitet, som de zymotiske acute Sygdomme fremføre for deres respective Fermentstoffer. Vistnok indrømmes det, at en saadan Chankerimmunitet oftere har viist sig temporair, og at man endog flere Gange har efter nogen Tid igjen kunnet med Virkning inoculere det samme Individ, men denne Receptivitet antages fremdeles at maatte ende med en absolut og ikke ganske kortvarig Immunitet, skjönt Visheden herfor har været umulig at faae constateret, da ny og intensiv Materie ofte paa nyt har lært, at den engang vundne Umodtagelighed ikke var den endelige.

Sammenstille vi disse forskjellige Kjendsgjerninger, faae vi altsaa det besynderlige inconsequente Enderesultat, at en Chanker (primair Syphilis) kan ved Coitus forplante en Materie, som ikke er inoculabel ved Lancetten, hvorimod paa den anden Side en saakaldet inoculabel Materie kan forplantes ved Lancetten i en mere eller mindre lang Række paa samme Individ, indtil dette Individs Hud ikke mere producerer en tilstrækkelig virulent Materie for sig selv, skjønt den hos en Anden kan være virksom. Imidlertid kan igjen en ny Materie fra andre Individer virke og saa videre i en ubestemmelig Tid, eftersom Erfaring har lært, at en intensiv Materie uventet og efter kort Tids Forløb igjen har frembragt Virkning og kan bringe saa fremdeles, naar Individet herfor udsættes. Naar man nu tillige hylder den Mening, at det omhandlede Virus er af eensartet Beskaffenhed *) (Giftets Unitet), og at alene Intensiteten i Forbindelse med Individualiteten betegner Forskjellen i dets Virkninger, maa saavel Læren om Immuniteten som Ideerne om Giftets Absorption, — og snart ødelæggende (naturlig Chanker paa Genitalia), snart helbredende (kunstige Chankre paa Huden) Virkninger, — i Sandhed komme i en underlig Modsigelse og Confusion.

Enhver uhildet Naturforsker vil indrømme, at der i Studiet af denne Sag findes en Lacune, som maa fyldes, for at en Harmonie kan tilveiebringes, der tillader en Generalisation af disse Facta, der ere i skjærende Strid med hverandre.

En Betragtning af Naturens sædvanlige Orden synes

*) *Ricord* er ikke tilbøielig til bestemt at antage Uniteten, ligesaa lidt som enkelte andre franske Læger (*Bassereau, Le Clerk*), hvorimod *Thiry* bestemt hylder den.

virkelig ogsaa her som saa ofte at lette og corrigere Experimentationen, der ikke vil og ikke skal være andet og mere end en Fakkel for Forskningen; men hvis Belysning meget ofte er for svag eller vildledende. Hvorledes gaaer det vel til, at et Coitus kan smitte fra en Chanker, som secernerer en efter Lancet-Inoculationens Prøve ikke virulent Materie? Formodentlig skeer dette ved en combineret Virksomhed af en prolongeret Contact*) og Rivning af et — især under disse Omstændigheder — yderst vitalt og receptivt Hudpartie med det specifikke Virus, der tilmed som Vehikel maaskee forstærkes af det naturlige Secret fra Kjönsdelene. Lad os tænke os, at Glans eller Corona glandis under disse Forholde endog kan være en Smule excorieret, hvilket den skarpe Succus sebaceus af disse Dele ofte bevirker og det ret stærkt hos flere Individuer, og lad en Smule Virus trænge ind og gjemmes under Præputium i Forbindelse med et favorabelt naturligt Secretvehikel, frit for Luftens decomponerende Paavirkning, maaskee endog potentserende sig under saa gunstige Forholde**), og jeg tænker, at Ingen vil finde det saa forunderligt, at Virus

*) En lagttagelse, jeg har hørt omtale af en Collega, Reservelæge *Heyerdahl*, og hvilken maaskee flere have gjort, nemlig den, at berusede Personer lettere have fanget Smitte under et ureent Coitus end Andre, tør have sin Grund netop i den Omstændighed, at Samleiet bliver mere langvarigt ifølge den retarderede Erection, mindre heftige Orgasme og senere indtrædende Ejaculation.

**) Særdeles belysende ere i saa Henseende Dr. *Bärensprungs* Forsøg med at inoculere Pus fra en simpel Balanit. Den afgav ofte negative Resultater, men undertiden, især om der var Phimose tilstede, gav den et positivt Resultat og en Pustel, der hastigt svandt og ikke efterlod sig nogen Ulceration (Mittheil. aus die Abtheilung und Klinik für syphilit. Krank. Berlin 1855. Uddrag af *A. Holst* i Norsk Mag. f. Lægev. 10 Bd. 1856. S. 278 fl.)

virker paa denne Maade, omendskjönt det paa Lancetspidsen ikke virker i andre Partier af Huden*).

Contraforsög efter en fuldendt Syphilisation, hvilke man hidtil har gaaet til Side for af Frygt, vilde især været bevisende paa dette Punctum saliens**) i Spøragsmaal om Immunitet; og hvorvel Omstændighederne for en kunstig Inoculation aldrig kunde blive saa gunstige, som de ere det under Naturens almindelige Gang, saa maatte de dog her blive af større Værd end paa andre Steder. Om nogen Phagadænisme kunde der her neppe blive Tale, da denne tilhører den første Tid, naar Organismen med Livlighed eliminerer og localiserer til Huden, men ikke let senere, naar Hudens Virksomhed er længe trukket paa og Organismen formeentlig er immun. Overbeviist om det Rigtige heri, anseer jeg det meget sandsynligt, at endog en lidet intens Materie vilde hos en formeentlig immun Person virke paa Glans og Præputium, om den gjentagne Gange anbragtes paa Charpie endog uden nogen Læsion af Huden, fordi dennes fine Structur og det naturlige Secretets Beskaffenhed vil, især under natlige Erectioner, begunstige Inoculationen gjennem Karrene. En inoculabel Pus vil rimeligviis heraf blive Følgen.

Vil man altsaa experimentere paa en med Naturfrem-

*) Det er en interessant lagttagelse den, som *Ricord* anfører, at en simpel inoculabel Chanker aldrig skal være konstateret paa Hovedet, hverken Ansigtet eller den behaarede Deel, medens indurerede Chankre oftere ere observerede. Dette stemmer dog ikke med Forplantelse af primair eller secundair Syphilis til et Barns Læber og Mund, hvorpaa vore Forholde ikke sjelden vise gode Exempler.

**) Syphilisateurerne have i det Hele afholdt sig fra at inoculere paa Genitalia. Prof. *Thiry* har dog i et af sine Forsög inoculeret paa Labia minora.

gangen saavidt muligt overensstemmende Maade, da bör man ved Prøver vælge fine og karrige Hudpartier, som ogsaa kunne vitaliseres ved Friction eller paa anden Maade, og man bör gjentagende under et saadant Hudpartie indbringe Materien, for at den kan komme i vedvarende Contact med Karnettet og saaledes herved erstatte, hvad den mangler i Intensitet eller Huden i Receptivitet. — Den anden under Vaccinationen omhandlede Maade med Incision og Indførelse af Materien paa Charpie gaaer ogsaa an, og den vil utvivlsomt være virksom i mange Tilfælde, hvor Materien ellers ved den almindelige overfladiske og enkeltstaaende Inoculation viser sig uvirksom. Et særdeles oplysende og interessant factisk Beviis paa Sandheden heraf er jeg istand til at anføre, og flere ville let komme, naar man oftere eftergjör dette Forsög. Paa min Anmodning havde nemlig den nylig fratraadte Reservelæge ved Rigshospitalets Hudsygeafdeling, Hr. *J. Vogt*, der gjennem de sidste 3 Aar har haft stadig Anledning til at følge de der gjorte Syphilisationsexperimenter og ogsaa selvstændig forsögt Methoden, den Godhed at gjöre et Forsög med en Materie, der secerneredes af et indureret Chankersaar. Dette Pus, der havde viist sig aldeles uvirksomt ved 60 Inoculationer, udförte paa 8 forskjellige Individuer, der for anden Materie vare modtagelige, blev indfört i en lille Incision og Forbindingen daglig fornyet med samme Stof med den Effect, at Saaret antog den specifikke Character, og Materien fra samme kunde senere med god Virkning tjene til fortsatte Syphilisationsexperimenter. Dette Experiment gjör fortrinlig Tjeneste som et Beviis paa, at Virus er det samme, skjönt dets Inoculatitet her var manglende, og dette sætter os saaledes i physiologisk og pathologisk Henseende allerede paa en sikkrere Fod, end den gamle Erfaring har formaaet

med sin Lære om et inoculabelt og et ikke inoculabelt Pus. Nogle andre Forsög, som jeg og et Par andre Læger har anstillet og senere skal anföre, ville formeentlig afgive nogle yderligere Bidrag til Bedömmelsen af Forholdene vedkommende Communicabiliteten og Immuniteten.

Betragte vi Maaden, hvorpaa de secundaire Affectioner efter al Sandsynlighed propagere sig, ville vi finde en lignende Mangel paa Övereensstemmelse mellem Resultaterne, en sædvanlig Inoculation med Lancetten, og de Erfaringer, en stræng Observation have givet. Disharmonien er her den samme som den, der fremtræder ved Talen om en ved Kunst inoculabel, og en ikke inoculabel Chankermaterie, fremfört med den naturlige Forplantelse, — idet man af de negative Experimenter med et secundairt Secret har dristigt draget Slutninger og opstillet en Lære om dettes Mangel paa Smitteevne, til stor Skade for Samfundets Vel, hvis Experimentet er haltende. Hvorledes overføres da de secundaire Affectioner paa en naturlig Maade? Upaatvivleligt ved en Contact af længere Varighed og hyppigere gjentaget, end nogensinde skeer ved Lancetten, og denne Forskjel har her saameget mere at betyde, som Secretets Virus er meget svagere end det primaire Produkts, og just derfor behöver gunstigere Betingelser for at virke.

Et syphilitisk Barn med Saar i Mundhuulheden lægges Dag ud og Dag ind til et sundt Qvindebryst, og efter et kortere eller længere Tidsrum har Sygdommen propageret sig til de fiint construerede erectile Papiller og deres Areola, der desuden ofte er hudlös og sprukken; eller omvendt fanger Barnets Læber og Mund Smitten fra Ammebrystet*). Det er ikke usandsynligt, at ogsaa en intim

*) Efterat denne Främstilling var nedskreven, har jeg af en Afhandling af Prof. Trousseau om „Syphilis congenita“ i L'Union médi-

Berörelse af andre mindre sensible Legemsdele med constitutionelle Affectioner vil medføre Virkninger, og navnlig gjelder dette Genitalia og de nærmest tilgrændsende Hudpartier; men dette har været vanskeligere at bevise, skjønt de norske Læger maaskee i Almindelighed have hældet til den Mening, at Radesygesaar, ja Flere endog at Spedalskhed ere smitsomme.

Den Slutning, man med god Grund tør drage ud af disse Erfaringer, hentede fra Livet selv, er vel den, at Experimentet ogsaa her har været ufuldkomment og ikke vandret strængt i Naturens Fodspor. Stadfæstelsen herpaa fik vi, da Experimentationen efterlignede den naturlige Orden, og tilveiebragte en ret nøiagtig Berörelse af disponerede Hudpartier med de smittende Stoffe. Virkningen var en fuldstændig Række af de vel kjendte Phænomener, der beviste, at Giftet var optaget og circulerede i Blodet*).

cale Nr. 51 1857 erfaret, at ogsaa han ikke tvivler paa Overførbarheden af secundair Syphilis, idet han indgaaer paa en ganske lignende Betragtning af den intime Berörelse, Delene i naturlig Tilstand under Diegivning ligesom under Coitus komme, hvorved Endosmosen befordres og locale Affectioner opstaae, uden at Virus træffer hudløse Steder.

*) I en ny og velskreven original Opsats: om Syphilis og Giftets mulige Forplantelse paa andre Veie og ved andre Medier end Secret fra Saar, har Dr. *Porter* i Dublin (Quarterly Journal of Medical Science, May 1857) udtalt den Sætning: at Semen af en venerisk, om end tilsyneladende frisk, Mand kan absorberes i Vagina hos en frisk Qvinde og frembringe Lues venerea hos hende, uden at hun som svanger smittes af sit Barn eller paa anden Maade ved nogen Saar-Materie. — Denne Formening, som Dr. *Porter* støtter til ganske slaaende Exempler fra egen og Andres Erfaring, fortjener al mulig Opmærksomhed, da den, om den som Kjendsgjerning vinder Evidents, kan tjene til at forklare enkelte dunkle Facta paa dette Felt, og borttage Mistanke fra Familielivet, hvor dertil er Anledning, især naar en Mand troer sig ganske helbredet.

Hvorledes Modstandere fortolke disse Resultater, er mig ikke bekjendt; de synes herom at bevare Taushed.

Om vi nu sammenholde den saaledes erholdte Erfaring med den, vi have erhvervet om Forplantelsen af den primaire Chanker, paatrænger den Tanke sig, at Virus, til samme Tid som det efter al Rimelighed er eensartet af Natur for begge Slags Manifestation, maaskee ogsaa kunde bringes til at gaae en opadstigende Bevægelse med Hensyn til Intensitet, eller med andre Ord, at et secundairt svagt venerisk Secret ved at bearbejdes af disponerede Organismer kunde vinde saaledes i Intensitet, at det frembragte en primair og let inoculabel Affection. Et enkelt af de i Dr. *Follins* Analyse citerede experimentelle Exempler synes at antyde dette, og da vi af Syphilisationsexperimentationen have lært, at i flere Tilfælde en lidet intens primair Materie, der i Begyndelsen har givet meget ubetydelige Resultater, efterhaanden har vunden i Kraft og senere fremført karakteristiske Chankre, bliver det end sandsynligere, at Erfaringen fra Observationens Gebeet snart maatte kunne forliges med den, der er hentet fra Experimentationens, saafremt de Mænd, der nærmest ere kaldede til at udfylde de tomme Rum, ogsaa for Alvor, fleersidigt og uden forudfattede Meninger, vilde indlade sig paa det experimentelle Felt, prøve og contraprøve saavel hvad Enkeltes Bestræ-

For mig stiller sig Tanken om en saadan naturlig Inoculation ganske stemmende med den analoge Erfaring, at en Faders Semen ved at indtrænge i et Æg kan inficere det vordende Fosters Organisme. Imidlertid vil den Omstændighed, at Vagina efter sin Natur er mere tilbøielig til at secernere end absorbere, lykkeligviis gjøre en Infection paa denne Maade til en forholdsviis sjelden Begivenhed. Anderledes turde Forholdet blive, om Sæden under Coitus jevnlig kom ind i Uterinhulheden.

belser til denne Tid har udbragt, som de paa Experimenternes Resultater baserede Slutninger. Naar saaledes Notabiliteter i dette specielle Fagstudium, hvoriblandt maae nævnes DHrr. Proff. *Sigmund* og *Hebra* i Wien, udtale en ufavorabel Dom om Syphilisationen, hvilket jeg har hørt af en Collega, som nylig har bivaanet disse Mænds Forelæsninger, kunde let deres Mening faae en selvstændigere Basis at støtte sig til, end nu formeentlig er Tilfældet.

De Forsög, jeg har anstillet, vedkomme Individer, som jeg fortrinsviis har önsket at gjøre til Gjenstande for en nöiagtig Pröve, nemlig saadanne Organismer, der baade ifölge en individuel-ringe Receptivitet og en gjentagen Syphilisation maatte antages at have opnaaet en formeentlig absolut Immunitet.

Som Organismer af denne Beskaffenhed maatte just et Par af de Individer — *Lise Nilsdatter* og Barn *Magdalene* — ansees, der ere omtalte i det medicinske Selskabs Möde den 19de November 1856. Da de allerede under förste Syphilisationscursus viste sig lidet modtagelige for Inoculationer og derfor kuns modtog et ualmindelig lidet Antal (Moderen 111 og Barnet 23 Chankre), — en Omstændighed, som blev anfört som Grund for de paafölgende Recidiver, skjönt de tidligere ingen Mercur havde brugt, — og dernæst under den anden Cuur (Moderen 44 Chankre og Barnet 5), og endelig efter et Mellemlum under ny Syphilisation viste sig refractaire i den Grad, at de efter faa Inoculationer vare immune for al den Materie, som her var at opdrive. Jeg begyndte mine Forsög 20 Dage efterat Personerne vare udskrevne af Hospitalet, og Inoculationerne forsögte uden Virkning. Moderen, med hvem ogsaa en Collega foreløbig havde talt paa min Anmodning, havde intet imod at lade sig og Barn inoculere, da hun meget godt

vidste, at hendes og Barnets Recidiver vare tilskrevne det ringe Antal anslaaede Inoculationer. Jeg tilbød hende at indtage Barnet paa Börnehospitalet, men dette ønskede hun ikke, förend det maatte vise sig, om Inoculationerne slog an, og at der kom Suppuration, hvad hun selv lod til at ansee som en væsentlig Omstændighed ved Curen, med hvilken hun i det Hele var vel kjendt. Moderen er en mager Qvinde med en tör, læderagtig Hud af en ualmindelig ringe Vitalitet. Barnet havde et blegt og svampet Udseende og en bronchitisk Hoste, som det ogsaa havde lidt af tidligere paa Hospitalet. Efter den förste Syphilisation i 1856 havde det for et Aar siden haft Meslinger og en Lungebetændelse, der holdt det i Sengen omtrent en Maanedes Tid. Af ydre syphilitiske Phænomener iagttoges ingen i de förste Möder, men allerede under Forsögenes Begyndelse fik Barnet paa Nates og Bagsiden af Laarene et udbredt papulöst blaabruunt Exanthem, der efter Moderens Sigende ganske lignede det, hun tidligere havde haft, og hvorfor en fornyet Syphilisation var forsögt. For Fuldstændigheds Skyld skal jeg i Korthed anföre Personernes Historie og Gangen af mine Forsög efter de herom af de tjenstgjörende Læger sammenstillede Data.

Konen, *Lise Nilsdatter*, der nu er Enke og 45 Aar gl., har med sit uægte Barn, nu 2 Aar gl., förste Gang ligget paa Hospitalet fra 2den September til 3die November 1855, da hun havde et mistænkeligt Ulcus ved den ene Underlæbe, som hun meente at have faaet fra Barnet, der havde et tydeligt syphilitisk Saar paa Munden. Local Behandling hos Begge. Anden Gang paa Hospitalet for constitutionel Syphilis fra 21de November 1855 til 2den Juni 1856. Syphilisation. 3die Gang paa Hospitalet for Recidiv hos Begge fra 2den October 1856 til 3die Marts 1857. Syphilisation.

Hun blev af mig inoculeret fra 23de Marts hver 3die til 4de Dag med Materie fra Rigshospitalets Afdeling for Hudsyge og Syphilis, deels ved med en furet Naal at anbringe Pus i et Par Kanaler mellem Hudlamellerne paa Ryggens överste Deel, og deels ved at indføre det med Charpie i et Incisionssaar. Paa denne Maade frembragtes et Par supurerende Kanaler og et Saar med ophöiede haarde Rande og ureen Bund, hvorfra den anden Uge en Pröveinoculation af Reservelæge *Heyerdahl* blev foretaget paa et andet ungt Individ, som slog an ved et let Stik og frembragte en characteristisk Pustel.

Barnet blev inoculeret paa samme Maade, og hos dette viste sig en stærkere Virkning, idet der hurtigt dannedes flere begrændsede furunculöse Hudbetændelser, der efter nogle Dage gik over i Suppuration. Fra den ene af disse, der indeholdt en større Deel Pus af godt Udseende, blev efter dens spontane Aabning Materien til Pröve inoculeret paa det nysnævnte Individ og frembragte allerede i de første 12 Timer en tydelig Pustel med stor Areola; denne blev destrueret efter 24 Timers Forløb, men dens Indhold blev efter Önske af en af de tjenstgjørende unge Læger (*G. Olsen*), der længe havde bistaaet ved Syphilisationsforsög, overgivet ham til Disposition, og af ham inoculeret paa en qvindelig Patient paa Hospitalets Hudafdeling, der siden lang Tid (4 Aar) gjentagende havde været syphiliseret, viist sig lidet modtagelig og nu var anseet for immun. Materien slog an og frembragte hos hende Pustler under meget stærke Smerter; siden lod den sig, efter hvad jeg har erfaret, ogsaa forplante til den anden Arm med tydeligt Resultat, hvorimod det 3die Led blev utydeligt. Paa samme Person (*Anne Knudsdatter*), der ogsaa er omtalt i det medicinske Selskabs Möde den 4de Februar

1857, blev senere nye Prøver anstillede, hvorom mere i det Følgende. Denne Materie, der viste sig strax yderst intens, blev ikke senere overført og i Række fortsat paa andre mere modtagelige Individuer.

Materien i Barnets Furunkler lod sig fremdeles inoculere ved Inoculationsnaalen paa hende selv, og frembragte nye Furunkler, hvis Materie ogsaa hos Moderen slog an og fremførte furunculöse Betændelser, hvoraf et Par ogsaa dannede Ulcera i Inoculationsaabningen. Navnlig var dette Tilfældet efter Inoculation med den nysomtalte intense Pus fra Barnet, skjönt den efter 2de Dages Henstand i Luften var i tørret Tistand, da den, emulsioneret med Vand, overførtes til Moderen. Efter nogle Ugers Forløb viste Materien sig meget svagere hos begge Individuer og fremførte meget smaae Bylder hos Moderen og ingen hos Barnet*), hvor-

*) Hermed standsede i Slutningen af April Forsøgene hos dette, der hele Tiden havde befunden sig ret vel paa Hosten nær, spiist med Appetit, drukket megen Melk og sovet godt. Nogle Dage senere udviklede sig under en da herskende epidemisk Tilbøielighed til Lungebetændelser en lobair Pneumonie paa venstre Side, der i Løbet af en Uge blev bedre, forsaavidt Percussionen lod troe, at Hepatisationen paa venstre Side begyndte at tabe sig, men Phænomener af Sliimoverfyldning bagtil vedbleve til Trods for al Behandling (Derivantia, Bade, Omslag, Moschus, Chinin, cynoglosspulver, Æther o. s. v.), og under en senere tilkommen Inflammation af høire Lunges nederste Lap døde Barnet stille den 7de Mai. Da Barnet var af en udtalt lymphatisk og blodbleg Constitution, var det maaskee mindre rigtigt af mig at begynde nye Inoculationer, men henseet til, at Barnet strax i Begyndelsen igjen viste et Udslag paa Nates og Laarene af samme Udseende som senest paa Hospitalet, troede jeg at kunne vente noget Godt af den ved Inoculationerne fremførte Derivation, saameget mere som det var anseet uheldigt for Curen, at Barnet ikke var modtageligt for den sædvanlige Syphilisation. — Uden Hensyn til at Moderen ansaae dette Barn lidet skikket til at leve og med Roe fandt sig i dets

hos endnu maa tillægges, at en almindelig Inoculation med virksom Materie fra et andet Individ aldeles ingen Reaction viste paa Barnet, til samme Tid som det endnu var modtageligt for sin egen Materie, naar den grundigen inoculeredes. I Löbet af Inoculationerne blev det forsögt af Hr. *Vogt* at inoculere et andet modtageligt Individ med Pus fra Barnet paa almindelig Maade, men dette slog feil, og vil falde mindre forunderligt, naar det erindres, hvad Prof. *W. Boeck* har oplyst (cfr. Discussionen i det medicinske Selskabs Möde den 19de November 1856), at Pus hos Börn ikke godt vedligeholder sit Virus, og undertiden endog taber sin Kraft ved förste Inoculation, saa at en ny Materie hver Gang maa tages, hvilket ogsaa havde været Tilfældet med det heromhandlede Barn*). At imidlertid Inoculationsmaaden herved kom i Betragtning, var mig klart, thi aldeles samtidigt kunde jeg ved min Inoculation fremføre en supurerende Furunkel hos Moderen**).

Död, skulde det gjøre mig ondt, om Inoculationen havde bidraget til dets Sygdom. Sandsynligviis havde denne for Lungens Vedkommende et ældre Grundlag, da Barnet jevnlig havde haft en bronchitisk Hoste, siden denne under Opholdet paa Hospitalet en Dag var begyndt under et efter Moderens Sigende suffocatorisk Hosteanfald. — Obductionen viste lobair Pneumonie i hele överste Lap af venstre Lunge og i nederste Lap af höire Lunge med Overgang i deels röd deels gul Hepatisation uden Ramollition. Leveren var ikke gul eller haard og heller ikke iövrigt noget abnormt i Bryst og Underliv. Hovedet blev ikke aabnet.

*) Med den samme lidet intense Materie anstillede Hr. *Hörby* efter min Anmodning sine sidste Inoculationer paa det i XI Bd. 7de Hefte af Magazinet omhandlede Barn, der var refractairt for 7 forskjellige nye Materier. Pus viste sig ikke stærk, men heller ikke uvirksom ved dybere Indstik. En gjentagen Indførelse vilde have en stærkere Virkning tilfölge.

**) *Bärensprung* siger, at Materien i Almindelighed kun en kort Tid

Uagtet de Individer, der stode mig til Raadighed, skjönt modtagelige for en grundig Inoculation, paa Grund af deres Alder og Hudens Beskaffenhed vare lidet skikkede til at producere en let inoculabel Materie, besluttede jeg atter at gjøre et Forsög med at indføre nyt Pus til Moderens Arm, og saasom jeg paa Grund af den refractaire Hud önskede at undgaae gjentagen Indförelse, skeete nu Inoculationen paa den Maade, at et lille Indstik gjordes under en Hudfold, hvorigjennem en lille Draabe vandig Pus med en fin Spröite bragtes ind i Cellevævet. Skjönt den benyttede Pus var fra en længe og flere Gange syphiliseret Person, liggende paa Hospitalets chirurgiske Afdeling, — om hvem mere senere, — og desuden i tör Tilstand, saaledes at den först maatte dilueres med Vand, virkede den dog saa heftigt, at der strax under Smerter viste sig en begrændset haard og röd Hævelse, som allerede paa andet Dögn producerede meget Pus. Denne unge Materie overførtes igjen til den Patient, hvorfra den var taget, men frembragte ved overfladisk Inoculation abortivt Resultat, derimod fremkom ved Införelse af en Draabe i Cellevævet en mindre suppurerende Furunkel. Om denne Patient (*Gulbrand Larsen*) er det under Discussionen i Mödet den 4de Februar 1857 oplyst, at han 8 Maaneder, förend han indkom paa den chirurgiske Service, var af Prof. *W. Boeck* syphiliseret til Immunitet, og at nye Inoculationer da vare i Gang, i hvilken Anledning *B.* yttrede, at Patientens graphiske Figur med temmelig Sikkerhed lod antage, at han kun vilde blive modtagelig for en liden Række af Inoculationer.

Angaaende denne Person har jeg erfaret, at den gjen-

er inoculabel, og dette var nok ogsaa tidligere *Ricords* Mening, den han dog i sine senere Forelæsninger for 1857 har forandret, da han nu siger, at den længe kan bevare sin Kraft.

tagne Syphilisation begyndte i Januar Maaned og fortsattes i omtrent 1 Maaned, hvorefter Resultatet blev negativt, derpaa inoculeredes ved at bringe Materie paa Charpie i en lille Incision, hvorfra igjen inoculabel Pus produceredes. Senere syntes han igjen mere immun, men ved ny Pus og grundige Inoculationer paa Laarene sloge de sædvanlige Inoculationer igjen an for den hermed beskjæftigede Candidat (*Kamstrup*), og ligetil Udgangen af Mai kunde med ny Materie og simple Stik positive Resultater frembringes. At anden Behandling mod det stadigen bestaaende Ulcus er anvendt, har jeg ikke hørt; men herom vil formodentlig Servicens Læge senere oplyse.

Da Materien fra denne senest fremførte Furunkel hos *Lise Nilsdatter* neppe var et Par Dögn gammel og sparsomt tilstede, idet den overførtes til den sidstnævnte Patient, ventede vi et Par Dage, indtil Pus i større Mængde var elaboreret, og derefter inoculeredes det i Cellevævet paa Armen hos den tidligere omtalte og formeentlig immune Pige (*Anne Knudsdatter*), paa hvem, som anført, dog den fra Barnet *Magdalene* deriverede intense Materie var slaaet an. Hun var nylig udskreven af Rigshospitalets Service for Syphilitiske, og indfandt sig villig til Forsög med nye Inoculationer, da hun, som en Bekjendt af *Lise Nilsdatter*, havde seet Pusafsondringen hos hende, og antog en lignende Derivation god for nogle chroniske Onder (Hovedsmerter og Dövhed), hvorefter hun led.

Dette Fruentimmer, nu 49 Aar gammel, skal efter de herom erholdte Oplysninger for 20 Aar siden have havt Syphilis, — hvilken Sygdom hun forresten selv ikke troer at have lidt af, — og er paa Grund af flere forskjellige tertiaire Phænomena bleven behandlet paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling fra 14de November 1851 til 12te Juni

1854 med Dzondis Cur, Iod, Sublimatbade, Zinoberrögn-
 ninger, Liqvor Bellosti, Inunctioner af Ungv. neap. og Diæta
 parca; Dernæst behandledes hun fra 11te November 1852
 til 22de December 1853 med Syphilisation, og var den
 første Patient, der her undergik denne Cur, idet hun i
 Mellemrum tillige brugte Solutio Fowleri, Cura Dzondi og
 Iodkalium. Atter indkommen paa Hospitalet den 13de De-
 cember 1855 syphiliseredes hun til 25de Februar 1856.
 Indlagdes igjen den 22de Januar 1857 og syphiliseredes
 til 28de April s. A. med omvexlende, skjönt i det Hele
 ubetydelig local Virkning. — Da vi kort efter saae hende,
 klagede hun, som sagt, over Hovedsmerter og havde flere
 Ar efter de tidligere Affectioner, hvoriblandt ogsaa Panden
 bar Mærker. Hun havde paa dette Sted enkelte cicatrice-
 formige Papler, og var selv meget ængstelig for et squa-
 möst Erythem over det ene Öienbryn, der af og til blev
 værre. Forövrigt var hun ved godt Huld og Hudlaget paa
 Armene var fyldigt. — Den i Cellevævet paa hendes Over-
 arm indforte Pus frembragte ogsaa en suppurerende Fur-
 unkel, hvis Indhold igjen var inoculabel paa samme Maade
 saavel hos hende selv som hos *Lise Nilsdatter*, skjönt den
 viste sig for lidet intens til at fremføre Pustel- og Ulcus-
 dannelse hos Andre ved en enkelt superficial Inoculation.
 Senere lykkedes det dog ved Inoculation med Lancet at
 frembringe gjentagne omvexlende Anslag hos Begge, ved
 i Forveien at incitere Karnettet i den torpide Hud paa
 den Maade, jeg nedenfor skal omtale. Skjönt Furunklerne
 voldte hende nogen Smerte, yttrede hun sig i Löbet af
 Inoculationen tilfreds med Virkningen, da hun ved Sup-
 purationen fandt sig meget bedre for sine Hovedsmerter,
 hvorfor hun endog lod mig vedblive; formodentlig ville et
 Par Fontikler gjøre hende den samme Tjeneste som Afled-
 ningsmiddel.

Af den samme Pus fra *Lise Nilsdatter*, der produceredes i den senest omtalte Byld, blev endvidere en lille Draabe indført i Cellevævet paa Armen hos en 50aarig ugift Qvinde, der paa Hospitalets chirurgiske Service for en cancrös Affection af Mamma behandledes med Syphilisation, som var paabegyndt 3 Maaneder tidligere og i Almindelighed gav positive Resultater. Inoculationen virkede hos hende strax en furunculös Absces forbunden med stærk Smerte og nogen Reactionsfeber. Da efter nogle Dages Forløb Indholdet blev ganske udtømt ved Incision af Servicens Reservelæge, uden at den yngre Læge (*Kamstrup*), hvem det ellers var overdraget at inoculere, kom til at erholde nyt Pus til Contraprøve, maatte han vente et Par Dage, indtil igjen ny Materie var afsondret, hvorefter den paa vanlig Maade inoculeredes paa hende selv med positivt Resultat af Pustler og Ulcera. Dette gjentoges nogle Dage senere, efterat Abscesaabningen forud var lukket ved Heftplaster og ny Materie var secerneret, og Virkningen var igjen tydelige Pustler og Saar, hvorhos Patienten siden negtede flere Inoculationer fra dette Abscessecret, fordi hun fandt Virkningen for stærk og smertefuld. Fra disse ved sædvanlige Stik fremførte Saar blev igjen Materie af Hr. K. ført til en anden under Syphilisation værende Person paa Hospitalets Syphilisafdeling og ligeledes med positivt Resultat. Her have vi altsaa atter et tydeligt Exempel paa, at en saa yderlig refractair eller for almindelig Inoculation immun Person, som *Lise Nilsdatter* har viist sig at være, kan ved dybere Inoculation i Huden producere en Materie, som, — skjönt for svag til at slaae an ved et enkelt superficielt Stik, — er virulent nok til hos en anden, i længere Tid syphiliseret, Person at frembringe en smertefuld suppurerende Furunkel, hvis

Secret igjen er virulent og flere Gange med Mellemrum kunde inoculeres med lette Stik paa forskjellige Steder hos hende selv, og atter fra disse afledede Eruptioner overføres til Andre med vanligt Resultat af Pustel og Ulcus.

Ved Slutningen af Mai endte jeg ogsaa Inoculationerne paa *Lise Nilsdatter*. Med Undtagelse af nogen Reaction og Smerte under Eruptionen af enkelte Furunkler, hvilke hos hende, saavel som hos *Anne Knudsdatter*, i den sidste halvanden Maaned anbragtes alene paa Overarmene, befandt hun sig vel og udførte sit Dagarbeide. Menstruationen, der en enkelt Gang indfandt sig rigeligt, hvad hun før ogsaa havde været vant til, blev ved nogle styrkende Midler snart reguleret. Hendes Udseende syntes ved Forsögenes Slutning friskere end i Begyndelsen og hun er fremdeles rask.

Foruden de i det Foregaaende omtalte Erfaringer om det syphilitiske Virus har jeg forsögt simpel Inoculation — med paafölgende Destruction ved Lapis caust. c. calce inden 4de Dögn — nogle Gange hos en Patient, 8 Aar gl., der led af chronisk Coxalgie og paa hvis Hofte flere begrændsede Exutorier vare anvendte, efter hvis Virkning jeg formodede, at den locale Modtagelighed vilde være svækket. Materien var den virksomste, som da var at faae paa Hospitalet, men den frembragte imellem de cicatriserede Steder kun smaae Vesikler med ubetydelig Rödme og tabte sig ganske ved 8de Led. Materie, tagen fra et lille Ulcus paa den omhandlede *Lise Nilsdatter*, som før anført, frembragte ogsaa tydelig Virkning; men ingen af disse Inoculationer vare paa langt nær saa effective, som den, der udførtes med Pus fra den hos Barnet *Magdalene* ovenfor omtalte Furunkel; thi dette Virus viste sig paa et for Ar frit Sted saa intens, at det, som anført, efter 12 Timer havde bewirket Pustel med stor Areola, som 12 Timer senere

var end større og derfor strax blev destrueret. Dette var fra denne, kuns eet Dögn gamle, vesiculöse Pustel, at den omtalte immune Pige, *Anne Knudsdatter*, fik tydelige og meget smertefulde Pustler i 2de Led. — I Anledning af det destruerede Saar har jeg et andet Phænomen at berette om, og det var, at Saaret i Randen den næste Dag endnu gav en inoculabel Materie, der forresten i næste Led var uvirksom. Saarets Omkreds blev derfor end mere cauteriseret og hermed tabte Secretionen sin Specificitet, idet den ikke viste sig inoculabel paa sædvånlig Maade.

For at prøve Virkningen af at indbringe andre ikke specifikke Fluida og Agentser dybere mellem Hudens Lag og i sammes Cellevæv har jeg ogsaa anstillet flere Prøver: med Vand, Pus fra forskjellige Individuer og Steder, Tartarus emeticus, Ol. sinapeos, Tinct. Cantharid. fortior, og Ol. crotonis. Ved dette Slags Forsög vil det være nødvendigt at vælge Individuer, hvis Huds-system ikke er saa irritabelt, at endog Naalestik under Huden frembringe en Betændelse, eller Organismen saa fuldsaftig og usund, at Tilböieligheden til Hudelimination er for stor, altsaa helst Individuer, der have tilforn brugt Exutorier og paa den Maade ere prøvede. Ved at inoculere simpelt Pus er jeg gaaet ud fra den ved Experimenter constaterede Erfaring, at herved ingen betænkelige Phænomener frembringes, hvilket ogsaa spontan Absorption af Pusansamlinger har beviist, saalænge Materien er frisk og udecomponeret.

Indførelse af reent Vand i Cellevævet har ingen Reaction frembragt, og om det, efter den af Dr. *Alexander Wood* i Edinburgh*) anbefalede Methode i Neuralgie, indeholder opløst Morphin, viser det heller ingen local Irritation.

*) Med. and Surg. Journal, April 1855.

Skarpe Taarer fra en eczematös Conjunctivit i Forbindelse med Eczema palpebrarum frembragte i Cellevævet paa Armen af et andet scrophulöst Barn ingen Virkning.

En yderst ringe Deel Tart. stibiatus, oplöst i en Draabe Vand og indført i Overarmens Cellevæv, fornægtede ikke sin, fra Anvendelse af Stibiatsalve vel kjendte, Natur; thi den frembragte en udtalt inflammatorisk Hævelse og en partiel Necrose af Cellevævet. Derimod viste Materien fra dette kunstige Ulcus, indbragt i Cellevævet paa et andet Individ, intet Resultat. Saaret helede hurtigt.

Ol. sinapeos er flere Gange paa ældre Börn og Voxne indført med en furet Naal i en Kanal uden anden Virkning end Svie strax og lidt papulös Rødme senere.

Essent. cantharidum fortior er ligeledes flere Gange grundigen inoculeret med Naal uden nogen anden Virkning end den efter Senepsolie.

Ol. crotonis i Forbindelse med Essentia cantharidum fortior frembragte ved dyb Inoculation med Naal en ganske lille Suppurationskanal, hvis Pus ved en næste Inoculation blev uden Virkning.

Materien fra et udbredt impetiginöst Eczem hos et Barn indbragtes i en Kanal under Huden med en *Langenbecks* Inoculationsnaal paa et andet scrophulöst Barn, og næste Dag indførtes mere Materie uden nogensomhelst Virkning.

En Draabe Pus fra en lille Furunkel i Panden paa en scrophulös Patient indførtes i Cellevævet paa Armen uden nogen Virkning.

Lidt Pus fra en Absces paa Laaret hos den Dreng, der nys er omtalt som lidende af Coxalgie, indførtes med Spröite i Cellevævet hos en scrophulös Pige uden al Virkning.

Samme Pus inoculeredes paa en anden scrophulös

Dreng med Coxalgie uden at frembringe nogen Irritation; kun en tør Skorpe dannede sig over Kanalen.

Pus fra en spontan Hudbyld paa Halsen hos et 8 Dage gammelt Barn, der var noget atrophisk, men ellers var uden Exanthem og født af en, saavidt vidstes, sund ugift Moder, frembragte i Cellevævet hos en ældre scrophuløs Pige efter flere Dages Forløb og gjentagne Manipulationer af os, en lille Absces paa Overarmen, hvorfra igjen Pus blev inoculeret i Cellevævet paa hende selv, uden noget Resultat.

Lidt tørret simpel Pus fra en Patient paa Rigshospitalets chirurgiske Service blev fugtet med Vand og indført i Cellevævet hos en scrophuløs Pige. Den frembragte i Løbet af en Uge en lille Byld, hvis Pus endnu viste sig lidt irriterende ved en næste Inoculation, men tabte sig uden at give Pus fra nogen Absces. Efter Rimelighed er der med den tørrede Pus foregaaet en Decomposition, som kan have gjort den lidt irriterende, skjönt Resultatet var meget ubetydeligt.

Godt Pus fra en Contusionsabsces hos en Dreng, indbragt paa samme Individ's Overarm, gav intet Resultat.

Ved Section af et spædt, 5 Dage gammelt, Barn med Hydrops pericardii og formeentlig medfødt Blodsygdom, paadrog en af de tjenstgjørende Læger (*Schönberg*) sig 2de smaae Pustler paa venstre Haand. Ifølge hans eget Önske forsøgte Materien fra disse inoculeret paa 2 Steder paa Armen; men Giftet viste sig svagt, idet kuns nogle Papler, der hurtigt svandt hen, bleve Følgen.

I Beretningen om Inoculationen fra en Furunkel paa Barnet *Magdalene* har jeg omtalt, at den elaborerede Materie var yderst intens, og at den virkede meget hurtigt hos den som immun betragtede Qvinde *Anne Knudsdatter*.

De heftige Smerter efter denne Inoculation, som Patienten selv klagede over, gav Anledning til, at en af vedkommende Services Læger spøgviis spurgte den Læge (*Olsen*), der selv havde taget Materien af Pustelen under Visiten, og strax indpodet den, om der ikke var blandet et andet skarpt Stof i Materien. Denne Bemærkning i Forbindelse med et under Discussionen i det medicinske Selskab anført Factum, nemlig at Chankerinoculationen havde viist en saa stærk Virkning hos en Patient, der i Löbet af samme fik et acut Exanthem (*Morbilli*), at Curen maatte standses, bragte mig mod Slutningen af mine Forsög til at gjøre nogle Pröver med andre ikke specifikke Irritammenter samtidigt med Inoculation af Chankermaterie. At flere chemiske Agentser kunne tilintetgjøre det veneriske Virus, vide vi, ligesom det ogsaa er bekjendt, at Chankervirus tilintetgjör Vaccinecontagiet i en Blanding af begge. Men angaaende de vegetabiliske Acria, — der ingen chemisk Virkning vise paa Vævene, men som förste Phænomen bevirke Irritation, — var jeg ikke vidende om, hvilken Indvirkning de kunde udöve paa det her omhandlede Virus. Det forekom mig meget sandsynligt, at det chankröse Virus vilde bedre vise sin eminente Natur paa en mere vitaliseret Hudflade, uden derfor at tabe den specifikke Charakter, — i Overeensstemmelse med den almindelige Erfaring hos hudirritable Individuer, paa hvilke endog svage Irritammenter kunne virke stærkt i Sammenligning med dem, hvis Hud i det Hele er lidet tilböielig til Eruptioner.

Jeg har saaledes, som allerede fortalt, prøvet *Oleum sinapeos*, *Essentia cantharidum* fortior og *Ol. crotonis* til Inoculation med en furet bred Naal i en Kanal mellem Huddens dybere Lameller paa flere scrophulöse Individuer, som næsten Alle tidligere havde brugt Exutorier i Nakken.

Virkningen af en Draabe, indbragt med Naalen paa denne Maade, var en öieblikkelig sviende Smerte, men i intet Tilfælde dannede der sig hos disse Individuer nogen Pustel eller furunculös Byld, kuns en lille hensvindende Plet, lig et begrændset fladt Erythem, var hos Nogle Følgen.

Chankerpus og Ol. sinapeos tilsammen forsögtes af Hr. *Kamstrup* paa en af de ved ham Syphiliserede, og det gav vel positivt Resultat, men ubetydeligt hos den i lang Tid og allerede en Gang til Immunitet syphiliserede Patient.

Selv har jeg forsögt en anden Maade, hvorved al Blanding undgikkes, idet först en Draabe Olie indförtes i Hudkanalen, og efter flere Minuter og endog et Par Dages Forløb Chankermaterie inoculeredes paa de ofte omtalte refractaire Personer: *Lise Nilsdatter* og *Anne Knudsdatter* med tydeligt Resultat af en suppurativ Eruption med haard Infectionsring, skjönt Materien hos dem selv forud var gaaen gennem 2de Led. Den samme Materie kunde fremdeles bringes til et 4de Led og med Virkning omvexles hos dem bögge indbyrdes.

Af de anförte Kjendsgjæringer, i Forbindelse med flere under Forhandlingerne i det medicinske Selskab omhandlede og Erfaringen iövrigt, synes det mig klarligen at fremgaae, at ingen Immunitet af Organismen kan existere for en local Indvirkning af det veneriske Virus, enten saa Organismen er constitutionel mættet eller fri for nogen Dyscrasie; hvorimod det ved de mangfoldige Syphilisationsexperimenter kan ansees beviist, at Hudorganets ydre Lag, ved at udsættes for en fortsat Inoculation og Suppuration efterhaanden bliver mindre tilböieligt til at afficeres af det viröse Irritament, og at saaledes den sædvanligste Form af Reaction, nemlig Pusteldannelse og paafølgende

Ulcus med inflammatorisk Haardhed i Omkredsen, bliver mere vanskelig at fremføre, hvorfor ogsaa ofte bemærkes, at Saaret bedækker sig med en Crusta, istedetfor at suppurere. Men er den anvendte Materie meget intens, vil dette dog skee endog paa Individider, der ere længe, og med forskjellige Mellemrum paa nyt, inoculerede, skjönt en slig Hud ikke er skikket til at reproducere en intens Materie til Fortsættelse af Inoculationerne paa det samme Individ, især om Huden er lidet vital. Og dog kan Pus være villig til at slaae an og forplante sig paa andre Individider, hvis Hud er irritabel, og hvis organiske Blandingsforholde ere saaledes, at der er Tilböielighed til at benytte Huden som et Eliminationsorgan. I denne Henseende maa jeg henholde mig til mine Bemærkninger og Erfaringer om Virkningen af omvexlende Exutorier, anførte under Discussionen i vort medicinske Selskab i Mödet den 21de Januar 1857, da Analogien nu synes mig mere paatagelig. Med faa Ord: Hudens Receptivitet i Forbindelse med Intensiteten af Virus forklarer den formeentlige Immunitets gradative Forskjel ved den sædvanlige, mere overfladiske, Inoculationsmaade. Er Materien meget svag, vil den endog kunne give et aldeles negativt Resultat, skjönt den er produceret af et virkeligt primært Ulcus. Herpaa har ogsaa Dr. *Bärensprung* særligt gjort opmærksom med Hensyn til de syphilitiske Gonorrhoeer. Dersom, siger han, Materien er inoculabel, er den vistnok et sikkert Tegn paa et Ulcus i Urethra, medens et negativt Resultat ikke beviser det modsatte. Af denne Grund har han ogsaa ved Mikroskopet søgt at erholde andre Tegn for den særegne Solution af Vævet, som følger Ulcerationen. Inoculerer man derimod paa en grundigere Maade, og bringer Virus i en mere intens og mere vedvarende Forbindelse med Hudens Karnet, faae vi

med chankrös Materie ufeilbarlig primære Chanckerformer, skjönt oftere af anden Art, — hvilke dog ogsaa ere vel kjendte og tillige omtalte af *Ricord*, — nemlig enten: et directe chankröst Ulcus, eller en chankrös Furunkel, hvilke begge vise sig som inflammatoriske og specifikke Processer, der give en Pus, der er inoculabel baade paa det samme Individ og endnu lettere paa Andre, dersom Huden er irritabel, og ikke i en længer Tid har været en omvexlende inflammatorisk Suppurations Sæde. Foruden flere mere exceptionelle Former gives der en fjerde primær Form, der ikke er sjelden, nemlig den ganglionære, og denne vil man være ligesaa sikker paa at kunne fremkalde, om man inoculerer i selve Glandelen; thi en primær Bubo vil da blive Følgen. Forresten skal jeg bemærke, at ved en dybere Inoculation alle de 3 førstnævnte Former have viist sig, idet Stikaabningen, der ellers lukkes ved Charpie og Plaster, undertiden har udviklet sig i Pustel- og senere i Ulcusform, medens Kanalen omgaves med inflammatorisk-haarde Vægge og antog Udseende og Figur af en rund eller langagtig Furunkel, der selv hos torpide Personer kan bestaae i nogen Tid med sin suppurerede Cavitet og give inoculabelt Pus.

Der er en Mærkelighed ved denne Inoculationsmaade, som i ikke ringe Grad er interessant, nemlig: at det synes, som om Materien ved at indbringes og videre elaboreres under Huden, uden at der i nogen Tid finder Tilgang af Luft eller Lys Sted, vinder i Intensitet; idetmindste troer jeg at maatte tilskrive disse Omstændigheder den ualmindelig stærke Intensitet, som Pus af den enkelte Furunkel paa Barnet erholdt, inden vi bleve opmærksomme paa dens Udstrækning og Indhold, der var saa rigeligt, at det baade strax og senere udflød i Mængde. Denne furun-

culöse Absces ydede en Pus, som i flere Led uden nyt Tilskud virkede paa samme Individ og paa Moderen, skjönt aabenbart Intensiteten af Materien ved de senere Inoculationer tabte sig og blev uden Virkning ved superficial Inoculation endog hos Uvante.

Det er ikke usandsynligt, at vi her bevæge os paa en allerede kjendt Naturforsknings Gebeet; thi det er en ved Erfaring konstateret Kjendsgjerning, at alle Slags Contagier bedst trives og endog kunne potensere sig i Rum, blottede for fri Luft og Lys, i Lighed med mange lavere og luride Planteorganismer.

Under den varme Discussion, som i Paris har funden Sted angaaende Muligheden af at forplante det syphilitiske Virus til Dyr, hvilket til en vis Grad maa antages lykket for flere Experimentatorer, har Prof. *Ricord* negtet de anførte Forsøgs Beviiskraft og Paalidelighed, idet han har meent, at den Virulents af Saarene, som herved opnaaedes, ikke var begrundet i en organisk Proces hos Dyret, altsaa intet Product af nogen specifik Secretionsvirksomhed; men deriveret den fra det brugte Pus, der som et Depositum har været nedlagt paa Dyrets Hud. Denne Mening sees *Ricord* endnu under sine seneste Forelæsninger at staa fast ved, hvorhos han bestemt erklærer, at Syphilis alene tilhører Mennesket. Uden at jeg tør indlade mig paa nogen motiveret Meningsudvexling herom, maa jeg dog tilstaae, at det af enkelte Facta synes at fremgaae, at Dyr kunne optage Virus, og at en specifik Reaction ogsaa er bleven Følgen, hvorom blandt Andre en Hunds Genitalia skal have medført Vidnesbyrd. At forresten Dyr ere lidet modtagelige for Inoculation synes godtgjort, og dette er neppe at undre sig over, ligesom det maaskee endnu er meget uvist, om de kunne lide af secundær Syphilis. Jeg

omtaler dette Stridsemne her, fordi vi efter Syphilisationscurene have Individder for os, hvis Hud, idetmindste for en Tid, er relativt lidet modtagelig, og saaledes det Spørgsmaal ligger nær, om vi da ikke kunne forklare os Virkningen af en grundigere Inoculation, ved Indbringelse af en noget rigeligere Pusmængde og dennes mere varige Ophold under Huden, som en Slags Deposition af Virus, af hvilken Beholdning man da maaskee kunde forplante en Chanker til andre Punkter og andre Individder. Men i denne Henseende vil enhver Tvivl ophøre hos dem, som paa denne Maade experimentere, naar de see, at en udtalt inflammatorisk Proces er en hurtig Følge af Inoculationen, og at den temmelig stærke inflammatoriske Haardhed i Løbet af nogle Dage smelter i Midten, og dernæst byder en inoculabel Pus, som indført paa andre Punkter atter volder den samme specifikke Betændelse og Dannelse af en Materie, der atter er inoculabel i flere Led, saa at det ikke kan siges, naar Rækken vil ophøre, hvis Materien overføres til Individder med en modtagelig Hud, hvad Hr. *Vogt's* Experiment med ikke inoculabel Pus ogsaa evident viser. At her ikke kan være Tale om nogen simpel Deposition, er klart, saasom den stærke inflammatoriske Reaction og virulente Pusdannelse i Mængde er Følgen af Organismens selvstændige Virksomhed, ganske i Lighed med Ulcus og Bubo. Den af mig nogle Gange forsøgte Inoculationsmaade, nemlig ved i en Hudfold at gjøre en lille Aabning og i denne indføre lidt Materie under Huden, hvorefter Aabningen tilsluttes, er meget virksom, og den kan, om Materien er svag, med stor Lethed gjentages paa samme Sted, skjønt den vist sjelden vil slaae feil. Ligesaa lidt kan en saadan, mangfoldige Gange multipliceret, selvstændig Pusdannelse efter Indbringelse af en Draabe kaldes et Depo-

situm, som det gaaer an at kalde det et Depositum af Materie, naar den gennem Vasa lymphatica fra en Chanker forplanter sig til en Glandel, og i denne vækkes en selvstændig specifik Betændelse med rigelig Pusdannelse af inoculabel Natur, og en primær Bubo, hvad der er observeret saavel ved naturlige Chankre, som ved de under en Syphilisation anbragte. Denne Proces har en stor Analogie med Furunkeldannelse, som er en specifik Betændelse af flere Hudfollikler.

Da for Tiden i vort Land flere Læger have fundet sig foranledigede til at forsøge Syphilisation, og Experimentationen, foruden enkeltviis paa flere Steder, ifølge Overlæge *Danielssens* seneste Beretning til Departementet for det Indre, udöves i Bergen i en större Skala, saavel i Syphilis som Spedalskhed, vil det i alle Henseender være rigtigt, at de, Methoden tillagte, charakteristiske Eiendommeligheder fleersidigt og nöiagtigt prøves, for at saavel den videnskabelige Forsknings som empiriske Curs Fordringer kunne skee Fyldest. Om Nödvendigheden heraf ere vistnok Alle enige, da Taler er om en mere almindelig Anvendelse af en saa særegen Curation, og ikke mindst, naar den tillige skal udstrækkes til andre end syphilitiske Sygdomme. Uden et Grundlag paa faste Stötter kan Experimentationen heller ikke godt præsentere sig for Udlandet, hvor den i flere Lande er i saa stor Miscredit, at den er forbudt og vil være Straf undergiven. Saaledes have vi hört, at den i Österrig og Preussen betragtes som criminel, og efter en ikke opmuntrende Anmeldelse af de i Norsk Magazin f. Lægevdsk. 7 Bd. meddeelte Syphilisationsforsög fortæller Dr. *Qvitzmann**), at en Lærer ved en af Bayerns Höiskoler

*) Neue med. chir. Zeit. Nr. 42. 1855.

formedelst Udövelse af Syphilisationen er af Statsforvaltningen bleven sat under Tiltale lydende paa: „Fahrlässigkeit in Ausübung der ärztlichen Kunst.“ Flere Anmeldelser af Prof. *W. Boeck's* senere Arbejder og Forsög med Börn og Voxne have yderligere henledet Lægernes Opmærksomhed paa Sagen og den Overbeviisnings Sandhed, hvorpaa den hviler. Men paa den anden Side ere ogsaa Modstandere optraadte, og under slige Forholde vil Methodens Anerkjendelse som en, — ikke alene tilladelig men heldbringende Cur, — nødvendig afhænge af en alsidig og grundig Prövelse, hvortil mange Kræfter maatte kunne bidrage, om de vilde og fandt det rigtigt. Dens sande Betydning og Værd vilde da ikke i lange Aarrækker forblive uvis, og Forklaringen vil ikke forblive dunkel og exceptionel i physiologisk og pathologisk Henseende.

Hvorvidt nogen Absorption af Virus finder Sted eller ei under de gjentagne Inoculationer, skal jeg ikke igjen indlade mig paa at undersøge, da jeg under Discussionen i det medicinske Selskab og ovenfor herom har udtalt mig. Men hvorvel jeg ikke har været tilbøielig til at antage, at nogen Resorption finder Sted fra de simple Chankersaar, eller at dens Virkninger i al Fald for længere Tid modvirkes ved Suppurationen, vil det samme neppe kunne siges, naar Pus kommer strax i Cellevævet, skjönt den ogsaa her virker en Betændelse, som vistnok hindrer en videre Absorption. For den Forklaring af Syphilisationens Virkning, der gaaer ud paa, at det veneriske Virus ved sin Circulation i Blodet gjør immun og helbreder, maatte ellers en saadan Absorption med Feber under den begyndende Betændelse synes ønskelig i Lighed med Inoculation af Variola og en stærk virkende Vaccine. Forövrigt maa erindres, at en Bubo i Suppuration ikke i Regelen inficerer,

og derfor er det vel muligt, at en ligende Tilstand i Hudsfolliklerne ikke heller gjør det efter indtraadt Betændelse og Suppuration. Hos de Personer, der ere syphiliserede uden at have lidt af Syphilis, vil Erfaringen i Aarenes Löb vistnok give sine Bidrag til Lösningen af Absorptionsspørgsmaalet.

Hvilken Indflydelse en mere nøiagtig Undersøgelse af Immunitetsforholdet vil faae paa Spørgsmaalet om Chanker-inoculationers Anvendelse som curativ Methode, — forsaavidt det klart vil kunne opgjøres, at Læren om Syphilis-Immunitet er en Illusion, grundet paa de vildledende Facta, hvortil Forskjellen i Materiens Intensitet i Forbindelse med en svækket Hudreceptivitet har givet Anledning, — er en Qvæstion, som fra det empiriske Standpunkt kan isoleres fra Immunitetsqvæstionen, da de Kjendsgjæringer, der sikkert have viist, at fornemmelig secundære Phænomener af constitutionel Syphilis i et stort Antal Tilfælde ere svundne under Syphilisationscuren, maa beholde sit fulde Værd, saalangt som Erfaringen til denne Tid strækker sig. Men seet fra et mere rationelt physiologisk-pathologisk Standpunkt stiller Immunitetsspørgsmaalet sig for mig af en indgribende Betydning ogsaa for Sagens curative Side, og naar man i denne Henseende har yttret, at en nøiagtig Bestemmelse af Immunitetsbegrebet ikke vedkommer Curationen, grunder dette sig paa en efter min Opfatning een-sidig Anskuelse af Metoden i dens Heelhed. Det gaaer heller ikke an for en Naturforsker at gaae af Veien for en Betragtning og Undersøgelse af dunkle Gjenstande; thi Studiet udkræves, inden Forklaringen kommer, saasom Lyset ikke falder ned af sig selv. Denne Bemærkning maa tjene som Besvarelse paa de Yttringer om dette Punkt, der atter

ere fremsatte af Hr. Voss i det medicinske Selskabs Möde den 3die Juni d. A.

Med Hensyn til Immunitetens Forholde til Curforsögene, saaledes som disse efter de i Mængde foreliggende Facta vise sig, ere följende Forskjelligheder indtrufne: 1) I mange Tilfælde ere de tilstedeværende ydre Sygdomsphænomener svundne, forinden nogen Immunitet for de til Raadighed staaende Inoculationsstoffe er indtraadt*). 2) I andre Tilfælde har Phænomenernes Forsvinden fundet Sted omtrent samtidigt eller kort efter opnaaet Immunitet. 3) I aller andre Tilfælde ere Phænomenerne ikke forsvundne efter vunden Immunitet, og dette har især viist sig under Recidiver**), uagtet Individet anden og 3die Gang igjen har været modtageligt for et snart større snart mindre Antal Inoculationer. Efter Alt hvad jeg har erfaret herom, ere de terliære Manifestationer og Beenaffectioner fremdeles meget rebelske,

*) Dr. Follin yttre i sin för omtalte Critik med Hensyn hertil, at Syphilisateurerne ganske have ladet ud af Betragtning, hvor ofte secundære Phænomener svinde uden nogen Behandling eller blot for locale Midler.

**) Med Hensyn til Tidslængden for Recidiver, eller Aabenbarelse af de forskjellige tertiære Former af Syphilis, er Prof. Sigmund (Wiener-Wochenschr 1856 v. Hygiea Mars 1857) ved en saavidt mulig nöiagtig Analyse af 1741 vel constaterede Tilfælde kommen til det Resultat, at den længste Tid fra det förste Udbrud af det primære Onde til Udbruddet af de respective tertiære Affectioner har været 7 Aar for papulöse og pustulöse Hudsygdomme samt for Senescontracturer; fra 13—22 Aar for crustöse Syphilider, Perforation og Tab af Velum palatinum, Ulcera af Huden og Sygdomme i Neglene; og 40—41 Aar for Tuberculose i Bindevævet og Been- samt Bruskklidelser. Man seer heraf, at det for Bedömmelsen af en Curmethodes Fortrin eller virkelige Nytte har lange Udsigter i en Deel Tilfælde, medens Recidiver i mange andre ikke lade længe vente paa sig, og ligeledes let vise sig paa Afkommet, skjönt ogsaa heri er stor Variation.

endskjönt Immunitet er vunden, ligesom det ogsaa er hændt, at Immunitet er indtraadt efter et forholdsviis lidet Antal Inoculationer hos Individuer, der have lidt af secundære Affectioner (uden forudgaaet Brug af Mercur), og hvis indtrædende Recidiver ere forklarede deraf, at de altfor tidligt ere blevene immune. — Under disse, efter en almindelig Inoculationsmaade variable, Immunitetsforholde er det tydeligt, at Modtageligheden ikke kan være et paalideligt Tegn paa nogen sikker Helbredelse, eller endog paa at Curen er endt, hvad man ogsaa har yttret; da denne i flere Tilfælde, — uanseet det fuldkommen Usikre i den formeentlige Immunitet, — ønskedes fortsat om muligt, og i andre viser sig uden Indflydelse, skjönt den er fortsat gjentagne Gange med Mellemrum i mere end eet Aar. Hvor stor eller liden Indflydelse Brug af Mercurialia herpaa i Virkeligheden har, faaer Tiden vise.

Saavidt jeg kan indsee, taber ogsaa den curative Chan-kerinoculation med Immuniteten sin meest rationelle Grundstøtte, fordi Curen vil, — betragtet som en Omstemningsproces af Organismen, eller som en sand Syphilisation, — staae blottet for al analog Hjælp fra den pathologiske Erfaring og physiologiske Induction, saasom ingen Blodphysiologie og ingen Pathologie endnu har gjort os bekjendte med en chronisk Zymose, eller Blodforgiftning — hvad Syphilis eenstemmigt ansees for at være, — der, under en stadig Indførelse af Giftet, hos Nogle virker helbredende, hos Andre ødelæggende. Herom har jeg vidtløftigere udtalt min Mening under Discussionen i det medicinske Selskab og kan saaledes her afholde mig fra en nøiere Motiveren. Indtil de forskjellige Meninger, om der finder nogen Absorption af Virus Sted eller ei under Syphilisationen, ere afgjorte, maa denne Methode staae som et eensomt Empiriens Barn,

og först senere vil Tiden af de gjentagne Erfaringer blive istand til at opstille en fornuftig Generalisation; thi benegtes bör det ei*), at de curative Resultater med Hensyn til secundær Syphilis fortjene Opmærksomhed og Arbejderne Anerkjendelse for deres Bestræbelser. For min Deel har jeg saavel i det medicinske Selskab som tidligere under Naturforskermödet i Christiania udtalt den Mening, at det af den anstillede Experimentations Resultater synes at fremgaae, at Syphilisationen har beviist, at en langvarig og omvexlende suppurativ Derivation er af Virksomhed mod secundære veneriske Affectioner, skjönt Ingen kan vide, om denne Derivation bærer noget Specifikt med sig. De Resultater, der ved en reen og ublandet Derivationsmethode i den seneste Tid skulle være opnaaede paa den ene Afdeling af Hospitalet for Veneriske, give efter Sigende ogsaa godt Haab, og flere Patienter ere udskrevne helbredede; men förövrigt faae vi desangaaende oppebie vedkommende Overlæges berettigede Formening.

Da jeg med Hensyn paa en Derivationscur udtalte mig i vort medicinske Selskab om de Erfaringer, jeg ved smaae og gjentagne Exutorier har gjort som Læge ved Börnehospitalet, og opmuntrede til at forsöge dem i Syphilis, fulgte det heraf, at jeg selv agtede ved Leilighed at forsöge deres Virkning. Jeg antydede ogsaa i sidste Möde den 4de Februar 1857, at jeg haabede snart at kunne paa-vise et Tilfælde af medfödt Syphilis hos et Barn, der tildeels paa en saadan Maade var heldig behandlet. Om dette er jeg saaledes videre Oplysning skyldig.

Barnet var födt paa Födselsstiftelsen af en ugift Moder

*) *Follin* tillægger i sin Afhandling de curative Prætentioner liden Betydning, medens han fæster større Opmærksomhed ved Immuniteten.

— en offentlig Pige, — der nogle Maaneder tidligere havde været behandlet paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling for constitutionel secundær Syphilis med Mercur. Strax ved Födselen skal — efter en senere Oplysning — Barnet have haft nogle Pemphigusblærer paa Benene, men disse svandt i al Fald meget hurtigt, og det trivedes nogenlunde godt i de første Dage, hvorpaa det fik en meget heftig Ophthalmia neonatorum. Denne Affection blev heldig behandlet, og Barnet udgik i godt Legemshuld med Moderen uden ydre Tegn til nogensomhelst Sygdom. I Byen recidiverede Ophthalmien og da Barnet tillige begyndte at atrophiere, blev det, 5 Uger gammelt, indrekvireret paa Börnehospitalet. Et Par Uger efter Indtagelsen viste sig i Ansigtet (Tinding og Kind) et skjællt rødligt Exanthem af ringe Udbredning, der viste sig som en Overgangsform mellem Psoriasis og Lichen; Kakotrophien var stadigt tiltagende. Det blev strax taget fra Moderens Bryst og sat paa kunstig Opfödning med Komelk og Vand, der gjordes alkalisk ved lidt Natr. bicarbonicum; det fik Tvebakslaade og en Theskee fin Olie eller Flödesmör 3 Gange daglig, da Afföringen var træg. Indvendigt gaves Chinin i Aqva foeniculi med lidt Tinct. rhei aqvosa, samt Kali hydroiodicum nogle Gange daglig i Dosis af et Par Gran. Udvendigt appliceredes paa forskellige Steder af Legemet smaae ringformede Exutorier*) med lidt Salve af Sublimat (gr.v til 3i), af hvilke omvexlende i Nakken, paa Arme og Been anvendtes 10 å 12 i Löbet af 3 til 4 Uger. Den herved dannede Blære og overfladiske Udskillelse af det yderste Hudlag forbandtes simpelt, og den

*) Den paa Börnehospitalet brugelige Methode med Exutorier deels af Tart. emet., deels af Sublimat bestaaer i at applicere en lille Charpie- eller Bomuldsbold, beströget med Salve, i en Been- eller Træring med Aabning af $\frac{1}{2}$ —1 Tomme, og fæste med Hestplaster.

tilhelede under lidt Suppuration eller ved Skorpedannelse uden Uleilighed i Løbet af et Par Uger eller kortere. Under denne Behandling begyndte Barnet at trives, Exanthemet svandt bort, og da det var 3 Maaneder gammelt, var det ved godt Legemshuld. Ophthalmien tabte sig strax. Jeg ansaae saaledes dette Barn for indtil videre helbredet, da jeg, ledet ved de angaaende Syphilisationen stedfundne Discussioner, fandt mig opfordret til at forsøge, om ikke Modtageligheden for den locale Virkning af det chankröse Virus var svækket nær de Steder af Huden, hvor Exutorier vare brugte, med det Forsæt, om fornödent, at destruere den primære Manifestation inden de 4 förste Dögn. Ved en Misforstaaelse blev imidlertid 6 Inoculationer, — 3 paa hver Side af Brystet, — anbragte af den Collega, der villig fra en Patient paa Rigshospitalets Hudafdeling indførte Materien, medens jeg kun havde tænkt at lade et Par Stik gjøre paa bestemte Steder. Da disse Inoculationer gjennem flere Dage ingen mærkelig Virkning viste, saaledes at endog en af de med Syphilisationsforsögene bevante yngre Læger ansaae dem feilslagene, blev Destructionen udsat, og da senere et positivt Resultat med tydelige skjönt meget smaae Saar dog kom for Dagen, var Tiden saa langt henskreden, at jeg ansaae det for Pligt at lade Syphillsationen fortsætte med Materie fra Barnets egne Chankre, saaledes som herom er lært, indtil denne ikke mere slog an. Paa den Maade inoculeredes af en af de tjenstgjørende Læger (*G. Olsen*) med Virkning ved et Par superficielle Stik hver Gang paa Been og Arme i henved 4 Uger, — da Materien viste sig næsten uvirksom. Enkelte Chankere viste ogsaa her den furunculöse Form. Imidlertid blev Barnets gode Befindende, — der allerede var bleven lidt forstyrret ved en bronchitisk Hoste, dog uden Aftagen i Huld, og

hvilken efterhaanden under Brug af lidt Morphin, Olieomslag paa Brystet og Fodbade begyndte at blive bedre, — under Syphilisationen mindre tilfredsstillende, og snart begyndte der paa forskellige Steder af Legemet, især Ansigtet og Extremiteterne, at udbryde et lysbrunt squamöst Exanthem, der tydelig bar Formen af Psoriasis guttata. Barnet blev daarligere, tabte Appetiten og begyndte mærkeligt at emacieres. Det døde efter omtrent 3 Maaneders Ophold paa Hospitalet og 11 Uger efter begyndt Syphilisation under frequent Aandedræt, men iøvrigt stille.

Obductionen gav ingen tilstrækkelig Oplysning om Dödsaaarsagen. Lungerne vare emphysematöse i de överste Lapper, og den nederste Lap af venstre Lunge var collaboreret og sank i Vand. Ubetydelig Sliimansamling i Bronchierne. Lever og Glandula thymus normale.

Omendskjönt jeg paa ingen Maade tör tilskrive den mod min Bestemmelse indledede Syphilisation Barnets Död eller den under Curen indtrufne syphilitiske Psoriasis, saasom jeg, som nys sagt, har troet, at der under en overfladisk Inoculation med Chankre ingen Absorption finder Sted, i Overeensstemmelse med Fleres Lære om de simple Chankre, kan det dog heller ikke negtes, at Saa-dant er muligt, og at den Circulation af Giftet i Organismen, som Syphilisationens Talsmænd troe paa, virkelig har fundet Sted og har fremfört Hudaffectionen, idet Curen endte hurtigere, end den efter Lærens Bestemmelse kunde fuldstændig gennemföres. Om nogen virkelig Helbredelse var opnaaet under den förste Cur, er heller ikke sikkert; men da Barnet trivedes og i det Hele saae sundt ud, kunde jeg ogsaa seet Fremtiden an med godt Haab. Det Spörge-maal, om de af Sublimat dannede Exutorier tillige virke ved nogen Absorption af Medicamentet, lader sig ikke med

Sikkerhed afgjøre; men saameget er vist, at Qvantiteten i saa Fald maa være yderst lille, da denne Salve saagodtsom øieblikkeligt virker irriterende, og som Følge heraf Absorptionen hindres. Forresten vil jeg af de under Discussionen i det medicinske Selskab anførte Grunde ingenlunde ansee en yderlig ringe Qvantitet Mercur gjennem Huden som skadelig, især naar Hovedvirkningen ikke søges herved, men gjennem en rensende Derivation.

Angaaende Chankerinoculationens Anvendelse paa Börn, da tør jeg ikke benegte dens Virkning eller relative Nytte, den jeg dog i Hovedsagen anseer vunden ved Derivationen; men naar man vil udstrække den derhen, at Hudaffectioner af forholdsviis ringe og tvivlsom Betydning, uden Atrophie, og udover den Alder, der afgiver det bedste Criterium for en alvorlig og nedarvet Syphilisinfection, da maa jeg for min Deel være af den Mening, at man ikke handler rigtigt. Affectioner af den Beskaffenhed, at de kunne ventes helbredede ved Iodkalium, Chinin, Sassaparilla og anden styrkende og omstemmende Behandling indvendigt, samt locale Midler — Derivation herunder iberegnet — udvendigt, altsaa endog uden Mercur, burde ikke undergives Syphilisationsexperimentet af de Læger, der hylde Theorien om en Absorption og Circulation af det veneriske Gift i Aarerne. Herom ville sikkert flere Colleger med mig være enige. For dem, der ikke have en afgjort Antipathie mod Mercur, synes den af *Trousseau* i hans seneste Afhandling om den medfødte Syphilis angivne Behandling ganske tiltalende. Den bestaaer i svage Sublimatbade ($\frac{3}{\beta}$ -i paa et Bad) og indvendigt i Doser af $\frac{1}{50}$ Gran, medens Amme eller Moder gives Kali hydroiodicum. Om Sygdommen viser sig strax ved Födselen, er naturligviis al Behandling overflödig, men senere tiltaler denne Behandling, fordi Kali

hydroiod. gaaer over i Melken, og vil saaledes gennem Ernæringen virke til at eliminere Mercur af Barnets Organisme.

Uagtet det for en stor Deel af den lægevidenskabelige Verden maaskee vil synes overflødigt, at flere varierede Forsøg ere anstillede, for paa experimentel Vei at søge stadfæstet de ved Naturiagttagelser temmelig sikkert konstaterede Erfaringer, nemlig: at det syphilitiske Virus ved en forlænget og noiagtig Berørelse kan meddeles den menneskelige Organisme, selv om dens Intensitet er saa svag, at en minim Quantitet ikke virker ved et simpelt Slik med Lancetspidsen, eller med andre Ord, at selv den secundære Syphilis er inoculabel paa naturlige Veie, skjönt den er uvirksom ved en flygtig Berørelse med et Hudpartie, har jeg med Hensyn paa den Meningsforskjel, som hersker angaaende den simple Inoculations Beviiskraft, dog troet, at en nærmere Undersøgelse vilde være af Nytte.

Til Slutning og som et Resumé endnu følgende Ord:

Ligesaa vist som Individet, der ere frie for al Syphilis, og Individet, der ere constitutionel syphilitiske, ere modtagelige for nye locale Tilfælde, ligesaavid ville syphiliserede Personer, saavel de, der have brugt Mercur, som de, der ikke have brugt dette Medicament, (hvorom det forresten er vanskeligt at have nogen Vished med Hensyn paa en tidligere Brug i andre Sygdomme), efter min bedste Overbeviisning være modtagelige for den veneriske Virus. Immunitet i Ordets sande Betydning kan ikke bestaae med en consequent Physiologie og Pathologie.

Enhver, der nærer Tvivl, vil kunne faae denne opgjort ved paa Individet, — der ere constitutionelt syphilitiske, eller syphiliserede til formeentlig Immunitet og Helbredelse, eller ere immune og ikke helbredede (tertiær

Syphilis), enten de saa have brugt Mercur eller ikke, — at forbinde et Ulcus med syphilitisk Materie i kortere eller længere Tid, eftersom Virus er tilstede i større eller mindre Intensitet, og han vil da finde, at Saaret antager en specifik Beskaffenhed og senere giver en inoculabel Pus i saadan Quantitet, at al Tanke om noget Depositum vil forsvinde. Anstilles dette Forsög paa et yngre Individ, der har en modtagelig Hud, vil den syphilitiske Materie endog vinde en større Intensitet, hvis den för brugte har været svag og ikke inoculabel ved et superficielt og flygtigt Indstik. Eller Tvivleren kan daglig indføre i en lille Kanal mellem Hudens Lameller frisk Pus, og han vil faae samme Resultat med ufravigelig Vished, selv om Hudsystemet er lidet vitalt og lange Tider har været udsat for ulcerös Betændelse. Er man endnu uvis, saa kan man vitalisere Kartnettet i Huden med andre ikke specifikke Irritamenter, og syphilitisk Materie vil gjøre Saaret til en specifik Secretionsflade. Nogen Indførelse af Materie i Cellevævet vil i Almindelighed være unödig som Pröve paa Materiens Virulents. Derimod kunde denne Maade, der gjerne viser en stærk Virkning, som anført, finde sin Anvendelse som Syphilisationscur hos Patienter, der allerede længe vare inoculerede uden Anslag og uden Helbredelse; thi i saadanne Tilfælde, i hvilke desuden ingensomhelst Phagadænisme er at frygte, synes de Syphilisatorer, der, ligesom ved kunstig Inoculation af Variola eller en grundig Vaccination, maatte ønske Reaction i Forbindelse med den locale Manifestation, at kunne opnaae Hensigten med deres Cur.

Paa de store Syphilishospitaler ere de nævnte Prøver paa Materiens Beskaffenhed lette at anstille, og hvorvel jeg for min Deel var overbeviist, forinden jeg eksperimenterede, er jeg det dog nu paa en fastere Grundvold. Forövrigt

vil jeg gjerne være villig til hvorsomhelst, i Udlandet som i eget Land, at søge den Kjendsgjerning bragt til Evidents, at Kunsten formaaer at efterligne Naturen ved Overførelse af syphilitisk Virus til Legemets Overflade med en paafølgende selvstændig Production af ny Virus fra den inficerede Organdeel. At dette ogsaa vil finde Sted paa de mere vitale Partier af Hovedet, er neppe Tvivl underkastet, skjönt *Ricord* endnu ikke har truffet primære inoculable Chankre her. Kan nemlig til Exempel Læbe og Mund inoculeres paa naturlig Vei mellem Ammens Bryst og Barnets Mund, hvorom Faar nu tvivle, saa er det klart nok, at ogsaa en lignende forlænget Contact ved Kunst maa kunne frembringes. Man erindre blot, at Lancettens Spids og superficielle Berørelse med Hudlaget under Epidermis ikke afgiver noget Immunitetsbeviis og ingen troe Efterligninger af den Absorption, som finder Sted ved en gjentagen, intim og langvarig Berørelse.

En Argumentation fra en saadan ufuldkommen kunstig Experimentation er ogsaa farlig, naar det gjælder Afgjørelsen af det for Samfundsforholdene vigtige Spørgsmaal: om secundær Syphilis er inoculabel; thi den kan forlede til en falsk Sikkerhed, hvorover Naturen hævner sig, fordi Experimentet ikke har trolig studeret og fulgt, men derimod gjort sig til Mester over dens dybere liggende Love.

Et ganske andet Spørgsmaal er det, om et Individ kan blive 2de Gange constitutionel-syphilitisk, eller faae en ny og uafhængig indureret Chancre, hvad *Ricord* fremdeles benægter, — saasom denne Qvæstion ikke vedrører den om Overförbarheden af syphilitisk Materie fra det ene Individs Yderflade til et andet. Ogsaa i dette Punkt synes Syphilisationen at staae isoleret og uforklarlig; thi var Organismen virkelig bleven reen og befriet for al syphilitisk

Forgiftning, kunde den neppe, ifølge vore Kundskaber om Virkemaaden af det syphilitiske Virus, være immun for ny Indvirkning, men maatte tvertimod atter antages modtagelig.

Efterat den første Deel af Manuskriptet, hvori Vaccinationen er omhandlet, var afgivet til Trykning, har jeg fortsat mine Forsøg med Indpodning af Vaccinematerie, og navnlig ere de i den seneste Tid paa Födselsanstalten fødte Börn i Löbet af den første Uge blevene vaccinerede paa Armene, hvorefter Revaccination med frisk Materie fra andre Individuer er foretaget paa Laarene mellem 9de og 13de Dögn efter den første Indpodning. I intet Tilfælde har herefter viist sig nogen Eruption. Immuniteten har strax været fuldstændig. Det samme Resultat er ogsaa indtraadt hos nogle voxne Individuer, der for nogen Tid tilbage vare revaccinerede med større og mindre Virkning.

De af mig anstillede Contraprøver stemme saaledes fuldkommen overeens med de i andre Lande gjorte, og falde derhen ud, at der ved en virksom Vaccinematerie strax vindes en sand Immunitet for en ny Inoculation af samme Stof.

